

Jövedelmező mellékpar. HOMOK — ARANY befektetés.

ha ezementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazógépek, ezementfödelesek, falak és padlólapok, vályuk, csövek stb gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt üzhető hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk üzemünket megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen.

Levelezés magyar nyelven.

Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co.
Markranstädt bei Leipzig. 12771

Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

FÖLDES MARGIT CREME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan

A MÁLNÁSI Sicculia
ARTÉZI GYÓGYVÍZ
KAPHATO MINDENÜTT

FŐ-RAKÁR: **BRÁZAY KÁLMÁN** (CEGEL)
BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39

Csak „SICULA” nével ellátott üvegek valódiak.

13. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁRCZIUS 29.

Szerkesztési iroda: IV. Beáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Elofizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona. A „Világkronika”-val együtt négyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is eszotolandó.

WEBER-KÁROLY
TÁJKERTÉSZ
RÖZSFALEP-GYÜMÖLCS ÉS DISZFÁISKOLA-TULAJDONOS
BÉKÁSMEGYEREN BUDAPEST-MELLETT

Technikum Mittweida
Igazgató: A. Holst, tanár. 19073 (Szécs közl. 19073.)
Magyarországi technikai tanítást adó elektro- és gépészmérnökök, technikusok és művészek képzésére. Gazdaság felszerelt elektrotechn. és gépészeti laboratorizumok. Gyári tanulmányok. 2610 hallgató a 36. lakóhelyen. Program sár. díjtalanul a titkárság által.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.

Természetes forró-mele leg kénes források. Iszapfürdők, iszapszórók, mindennemű thermális fürdők, vízgyógykezelés, massage. Lakás és gondos ellátás. Cenz. köszvény. ideg-, borbajok gyógykezelése és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektus küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő Igazgatósága, Budapest-Budán

A legnagyobb hatalom.

Mi a legnagyobb hatalom a föld kereségén? A női szépség. A történelem bizonyítja, hogy a női szépség trónokat emelt, trónokat döntött romba. A közmondás is azt tartja, „Pérfi szor a nő”. Apojnk, gondozzuk szépségünket a legtisztább, legártalmatlanabb és teljes sikert biztosító pipere-boraxal, melynek gyártója Rozsnyay Kálmán droguista (Budapest, Rákóczy-ut 10) s mely minden gyógyszertárban, droguáriában és tisztekereskedésben kapható. 12550

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leg-hatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felülmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszertárban.

Továbbá a készítőnél: **Rozsnyay Mátyas** gyógyszerárában Aradon, Szabadság-tér.

Rövid ideig. Az átköltözés megkönnyítése végett KUNZ JÓZSEF és TÁRSA

csász. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST V., Deák-tér 1. sz.

vászon asztalnemű, mindenféle fehérnemű és szőnyegáruikat igen jutányosan árusítják.

Rövid ideig.

Ajánljuk megtekintés végett a

KALAPÁRUHÁZ
Old American, Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7. 5-6-7-8 koronás elsőrendű tavaszi kalap különlegességeit. Tavaszi dívatlap bérmentve küldetik.

Jó harmonikák K 4.80.

Eladott 50,000 darab!

Nincs vámköltség! Jótállás!

Kiszerelés megengedve, vagy penzösszeadás!

300 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 24x13 cm. K 4.80
357 1/4 sz. 10 billentyű, 1 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.20
356 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.40
365 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 30 hang. Nagyság 24x12 cm. K 6.20
363 1/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 30 hang. Nagyság 31x15 cm. K 8.—

Szétküldését utánvétellel eszközöli a cs. és kir. udvari szállító **KONRAD JÁNOS** zeneműszállító-háza Brűxben, 1029. sz. (Csehszország.)

Főirjegyzék 3000 ábrával mindenkinél kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

Ingen és bérmentesen! Kúldöm meg mindenkinél nagy és gazdagon illusztrált fűjegyzekeket 3000-nél több képpel, mindenemmi szolid, jó és olcsó zeneművekről, cs. és kir. udv. szállító

Konrad János zeneműszállító-háza Brűx 482. (Csehszország.)

Tanulóhegedű vonó nélkül csak K 4.80, 5.50, 6.—. Hegedűvonó K —.80, 1.—, 1.40 és felebb. Csaterák, harmonikák stb. raktaíron. Tessék katalogust kérni. 13076

Jegygyűrűk és nászszerek.

Jegygyűrűk cs. és kir. hatóságilag fémjelvezve, valódi ezüst 80 fill., ezüst aranyozva kor. 1.—, 1.50 arany 2.30—, 14 karát, arany K 7.50, 8.50, 9.50. Fűlberakók, mellékük, karóók nászajándéknak igen olcsó árakon. Mielőtt miniknek eljőnének egy papír-szalag. — Cs. és kir. udv. száll. **Konrad János** Brűx, 1181. (Csehszország.) Gazdaságilag illusztrált magyar fűjegyzekek több mint 3000 ábrával ingyen és bérmentve.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a „STELLA”-HAJVIZET,

mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvege 2 K.

ZOLTÁN BELA gyógyszer-tárában,
Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétátér-utca sarkán. 12445

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZOBABUTOR

gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekintethetők. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékét ingyen és bérmentve küld

PÁPAI és NATHÁN vas-és réz-és. és kir. udv. szállító Brűxben 1031. szám. (Csehszország.) Valódi ezüst remontoir óra K 8.40. Valódi ezüstlánc K 2.80. Kockázat kizárva! Becserelés megengedve v. a pénz vissza.

BUDAPEST, VI., Andrássy-út 1.
(Fonciere palota).

FIUK FOGLALKOZTATÁSA AZ UDVARON.

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEK-MENHELY.

EZ ÉV FEBRUÁR elsején volt hét éve annak, hogy Széll Kálmán, akkor a belügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök törvényjavaslatot terjesztett a törvényhozás elé, mely az állam kötelességévé teszi, hogy a hatóságilag elhagyatottak nyilvánított gyermekek számára gyermekmenhelyeket állítson.

A törvényhozás ezt a javaslatot nagy lelkesedéssel elfogadta; mivel pedig ez a javaslat az állami gondozást a gyermeknek esakis hetedik életéve betöltéseig biztosította, Széll Kálmán, hogy félértékű munkánál meg ne álljon, sietett nyomban a második törvényjavaslatot is a törvényhozás elé terjesztetni, mely javaslat a gyermek állami oltalmát ennek tizenötödik életéve betöltéseig beterveztette.

Széll Kálmán ezután hozzáállott a törvény végrehajtásához. A törvény alapján kiadott gyermekvédelmi szabályzat első szakasza kimondja, hogy a talált, valamint a hatóságilag

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEKMENHELY. — Indulás faturna.

a szeretetet is nélkülözi, a kinek nincs édes anyja, nincs gondos atyja, a ki ki van tasztva rossz lelkű emberek társaságába, az utczán kóborol, büntényákon szórakozik, a nagy bűntetteknek majd tanuja, majd részese, szemétdombok vájt oduja, a csatornák aknája, a ligetek bokrai az ő otthona, ott piheni ki fáradalmait.

Az állami gyermekvédelem nem rombol, csak épít. Mindenét meghagyja a gyermeknek, a mi az övé; az anya szeretetét, az atya gondosságát, a rokon érdeklődését, a jövőtől részvétét. Megszéri neki azt, a mit azok nem adhatnak, a családi tűzhelyet, annak melegét, a test gondozását, a lélek nevelését. Az állami gyermekvédelem elhárítja a gyermekétől azt, a mi ártalmára van, a ledér anyát, a züllött atyát, a mérget lehelő romlott környezetet.

Nincs törvény a nyugati államok törvényhozásában, mely az elhagyatottság fogalmát oly egyszerűen, oly világosan határozta volna meg, mint a magyar gyermekvédelmi törvény és az annak alapján kiadott gyermekvédelmi szabályzat, nincs intézmény, mely a gyermekvédelmet oly egyszerűen, oly nagy közvetlenséggel szervezte volna, mint a magyar gyermekvédelmi igazgatás.

E törvények alapján az állam nem lelenz házakat állított, hanem menhelyeket. A menhely az egészséges gyermeket nem tartja az intézet falai között, hanem kiadja becsületese, megbízható, jól megválasztott családokhoz, a kik az állam gyermekét befogadják, nevelik, gondozzák annak a mérsékelt tartásdíjnak fejében, melyet a menhelyek pénztárai nekik pontosan fizetnek. A gyermek élelmezését megfizeti az állam, a szeretetteljes gondozást a nevelő szülő szeretetből, szeretet fejében adja, nem is kíván érte egyéb jutalmat.

Az országának 17 menhelye van: a budapesti menhely, ennek belső körében a debreczeni, nagyvárad, gyulai, aradi, szegedi, kecskeméti, veszprémi menhelyek. A gyermekvédelem külső védelmi körét a rimaszombati, kassai, munkácsi, marosvásárhelyi, kolozsvári, temesvári, szabadkai, pécsi és szombathelyi menhelyek alkotják. A menhelyekben gondozott gyermekek száma meghaladta a huszonhét ezret, a gondozási költségek elérték az 5 millió koronát. Minden menhely egyenlő hatáskörben munkálkodik, a saját környezetében szervezi a telepeket, a melyekre a gyermeket kihelyezi, és ügyel arra, hogy az ily telepen ne csak jó nevelő szülő legyen, de legyen lelkiismeretes jó orvos is, jó iskola is és a község társadalmi legjobbjai sorából alakított telepizottság. Már is 338 ily telep van az országban.

A 17 menhely között a legerősebb a budapesti menhely, mely máris majdem 7000 gyermeket gondoz, dacára annak, hogy a legtöbb vidéki menhelyet a budapesti menhely látja el a Budapesten felvételre jelentkező gyermek-állományból.

A budapesti menhely ugyanis a nála felvételre jelentkező gyermeket vagy felveszi a saját kötelekébe, vagy csoportokban a vidéki menhelyekbe irányítja.

Másrészt azután a budapesti menhely fel van szerelve oly berendezésekkel, melyek minden különleges gyógykezelést igénylő beteg gyermek befogadására alkalmasak, s azért az összes menhelyek az ily gyermeket a budapesti menhelybe irányítják, a melyben a gyermek addig marad, a meddig meg nem gyógyult.

A budapesti menhelyet az állam Sándor István alapítványából és annak kamataiból építette fel. Ez a nagy magyar az 1793. évben Bécsben végrendeletet alkotott, melyben 5000 forintot hagyományozott egy «Pesten az ország közepén» a szegény gyermekek számára, kik a szüleiktől elhagyatottak s talált gyermeknek nevezetnek, egy oly háznak felállítására, mely németektől Findlinghausnak nevezetik», és ugyancsak 5000 forintot hagyományozott «egy szülés-háznak Geburthaus ott való felállítására». Ehhez a 10,000 forintos alapítványhoz járult a mult század utolsó negyedében Ordódy Jánosnak, Szalay Alajosnak, Svoboda Antalnak és Atzinger Károlynak hagyományja; ez alapítványi összegek e század első évében már az egy millió korona értéket meghaladták.

Az Üllői-út legeslegvégén, túl az Orezi-út keresztezésén épült a budapesti állami gyermekmenhelynek új otthona. A központi igazgatás háza hatalmas kétemeletes épület. Kapuja mindig zárva van, hogy az intézetbe fertőző kórt be ne hurcoljanak. A kórok elleni védekezés az oka, hogy a felvételt kereső nem lép be az intézet főkapuján, de balra fordul, hogy külön feljárattal lépésön eljusson a menhely gyermekfelvételi osztályába.

A felvétel helyiségében az ügyeletes orvos és az intézet tisztviselője fogadja a jövevényt, megvizsgálják magával hozott iratait, megtekintik és az igazgatósághoz felküldik. Ha a felvételnek akadályja nincs, a gyermeket — ha ez csecsemő — anyjával együtt fölvezeti az intézet dajkája a szálló-osztályra, a hol az anyát és csecsemőjét megfürösztik, tiszta ruhával elölték, régi ruhájukat leküldik a nagy fertőlenítőbe s a raktárban megőrzik. Az anya csecsemőjével együtt a szállóháznak első emeletén megtalálja ideiglenes pihenőjét.

A felvételi osztály a gyermekre vonatkozó iratokat a felvételi jegyzőkönyvvel együtt felszámazzatja az első emeletre, a hol a gyermekre vonatkozó törzskönyveket és nyilvántartásokat elkészítik. A főépület egész első emeletét a hivatalok foglalják el; nagy munkát okoz 7000 gyermeknek állandó nyilvántartása.

Az igazgatósági épületből közvetlenül az intézet nagy udvarára lépünk. Hatalmas, szép terület ez, terjedelme mintegy három hold, a főváros áldozatkészségét dicséri, mely az emberbaráti czélra e területet az államnak aján-dékba adta.

Az udvarban balra épült a gazdasági épület, melynek első emeletét, a mint már megemlítettük, a szálló-osztály foglalja el; jobbra épült a sebészeti pavillon; szemközt a belgyógyászatnak kétemeletes hatalmas épülete.

A gazdasági épület első emeletének jobb szárnyán azokat a gyermekeket helyezik el, a kiket a budapesti menhely a vidéki menhelybe irányítani fog. Az épületnek ez a része tehát az átmeneti vendégeknek szállóháza. A mint itt a csecsemőjükkal felvett anyáknak és nagyobb gyermekeknek száma felszaporodik, a menhely belőlük szállítmányt állít össze, hogy azt az arról előre értesített vidéki menhelynek megküldje. A szállítmány intézeti dajkák kíséretében, élelmi cikkekkel kellőleg megrakodottan indul útjára.

A szállítmányt a villamos vasút kocsija viszi a pályaudvarra, hol külön waggonban utaznak el.

Azok a gyermekek, a kik a budapesti menhely kötelekében maradnak, a gazdasági épület első emeletének bal szárnyában maradnak 3—4 napig, hogy a mennyiben valamely fertőző kór bármelyiknél jelentkeznek, ezt a többi pavillonokba be ne hurcolják.

Az intézetnek ez az osztálya tehát vesztgázrszerű rendeltetéssel bír.

A szállóházban megfigyelt gyermek az intézet belgyógyászati osztályára, vagy sebészeti osztályára kerül.

A belgyógyászati osztály hatalmas két emeletes épület, melynek alagsorában az ápoló és szolgá lakások, — az anyák étkező helyisége és a tejkonyha van elhelyezve; földszintjének jobb szárnyát orvosi vizsgáló szobák, a laboratorium, bal szárnyát az orvosi gyógykezelés alatt álló nagyobb gyermekek; az egész első emeletet és a második emeletnek jobb szárnyát az orvosi gyógykezelés alatt álló csecsemő gyermekek foglalják el.

A második emelet bal szárnyán a szemészeti osztályt rendezték be.

A belgyógyászati pavillon egyik különlegessége az Escherich-Pfaundler-féle csecsemő-érlelő, melyet képen is bemutatunk. Itt a koraszülött csecsemőket magasabb hőfokú légkörben gondozzák mindaddig, míg életrevalóságukat a gondos ápolás megszerzte.

A sebészet épülete a legnyájasabb, a legkedvesebb benyomással van a látogatóra. Földszintjén és első emeletén egy-egy, összesen negyven ágyra berendezett kórtermet rendeztek be.

E termek közül a földszinti kórterem üveges, zárt verandára nyílik, a melyen a vérsze-

gény gyermekek még a legzordonabb téli napokon is levegőkurát végeznek.

A sebészeti osztály két műtőszobával és a megfelelő fertőtlenítő és sebészeti készülékkel mintaszérien van felszerelve.

A gyermekek számára a menhely iskolát is rendezett be, melyben rendszeres elemi nép-oktatásban részesülnek. Van a menhelynek már külön kézi könyvtára is. Az iskoláztatás mellett élénken foglalkoznak a házi teendők körül is. — Képünk egy ily jelenetet mutat be, midőn a fiúgyermek felügyelet alatt az udvar takarításával foglalkoznak.

A HALÁL TUTAJÁN.

Száz ölnyi mély a fekete víz:

A Kőrös iszapos, fekete ágya ...

Feküdj ölembé: — dudol a hab, —

... Ez az elmúlás éjszakája.

Ez az elmúlás gyásos éje.

A Fűzes, a napfény soh'se lát többet, —

Jön a Csontárnyék, — már kikötött

Itt van ... Ma éjszaka öl meg.

Öles csont-tesztű árny elibém

Korhadt fekete tutaján fölve.

Száll ... száll s a teste vaklón

Ragyog a fekete ürbe ...

Ölbe vesz. A lépte ropog.

Visz. Visz által a két avaron.

A tutajra fektet. S ringva suhan

Az én úszó ravatalom.

Hozzátok el a kedvesemet ...

Horpadt melleme rózsza virágot.

Siessetek. Már száll a tutaj,

Már suhanok, szállok.

Hozzátok hát az asszonyomat.

Vesse meg itt a halottas ágyam.

Ezen a rideg rozst tutajon

Rózsza-virágból vesse az ágyam.

Fejemenlül a csontkarú árny,

A partinenti görbe; fekete fákra

Ezüst hurokat kötöz a Hold

S bűg a sok halotti hárfá.

Repülünk messze holt vizeken

A halál fekete nagy tutaján,

S úgy rémlik: ezer rózsaszírom

Remegve, lágyan hullana rám.

Repülünk messze tengereken ...

Valami dal zsong a víz fodrain.

Ismerős, áldott ének e dal:

A dalaim, az én dalaim ...

Átölel már a fekete víz.

Merülök. Elnyel lassan a tenger

S a víz felett még játszik a szél,

Az én szomorú énekemmel.

Dutka Ákos.

A VONAT-ABLAKBÓL.

Kék hold cikázik a fehér havon.

Dermedt, sugáros, éji nyugalom.

A szunnyadó csend olyan lomha, mely.

De ébredez és szétfigyel az éj.

Fázik az erdő, csontkemény a föld,

A dermedő ég alja sárgázold.

Itt-ott egy oszlop, éjszótét palánk,

Benn a kunyhókba késő lámpaláng.

Egy folt az éjbe, szürkület fehére.

Egy ember. Egy hóban rekedt szekér.

Valami zaj, valami halk sirás.

Egy csillag árnya? Vagy valami más?

Fekete, nagy, ijesztő szélmalom.

Kék hold cikázik a fehér havon.

Kosztolányi Dezső.

EGY RAB TÖRTÉNETE.

Elbeszélés.

Irtó Lengyel Menyhért.

Néha, emlékezések óraiban, magános bolyongásaim közepette, vagy a mikor egyedül ülök a szobámban, melyet az alkonyat borít be kedves homályával, esodálatos elevéssel támad fel előttem a multam egy-egy részlete. Először csak valami jelentéktelen epizód vagy tárgy a megindítója az emlékezés áradatának, egy utcaábrázolat valamelyik vidéki kisvárosból, egy esős délután, egy szoba, egy kedves csengésű hang, — de e kicsi magból nagy gyorsasággal bontakozik ki az örökre homályba sülyesztett idő minden apró részlete, újra látom az akkori környezetemet, eszembe jutnak a cselekedeteim, a hevüléseim, a régi vágyaim, az álmaim és az akkori barátaim.

Mert nagy barátságot tartó ember voltam. Mindig volt valakim, a ki egészen közel állott a szívemhez, a kivel minden szabad időmet együtt töltöttem, kölcsönösen feltárva egymásnak a szívünket, a titkainkat, legbensőbb gondolatainkat. A férfias, ragaszkodó barátság meghiúsított és meleg érzéseivel van tele az egész multam.

Hová tűnt az a néhány derék, jó és lelkes fiú, a kiktől — azt hittem — sohasem fogok elszakadni? Elsodorta őket mellőlem az élet forrása, olyan szilaj erővel szórta szét őket a világba, hogy nagy ritkán akadok újra össze valamelyikkel. S olyan véghetetlenül különösek ezek a találkozások. Az újra elem kerülő emberek már nem az én régi barátaim többé, külön világban élnek, mások a törekvéseink, nincs többé egy gondolatunk. Szinte idegenül nézek rájuk, — hogy lehetséges az, hogy az élet ennyire kiforgasson valakit a régi mivoltából, — milyen másoknak ismertem én ezeket az embereket! Akkor órák hosszúak patakzott belőlünk a beszéd, most alig tudunk néhány közömbös szót váltani. Megállunk egy percze egymás mellett és sietünk tovább, nagy csalódás érzetével.

A minap a vasúti váróteremben akadtam össze egy ilyen régi barátommal. A kövérkés, pápaszem emberkében alig ismertem rá az én ifjúkori pajtásomra. Pedig ez különösen kedves cimborám volt. Rajongó, fellegek közt járó, lobogó, vad és szertelen ifjú — és ime, milyen nyugodt, békés, kövérkés emberré higadt.

Persze tapogatódzva, lassan indult a beszéd, jelenlegi állapotunkról, családi körülményeinkről esett szó. Megkedeztem, mit csinál, mivel foglalkozik.

— Én már tizenöt esztendeje vagyok hivatalban, mindig ugyanazon a helyen, — mondta vidáman.

Megütöde néztem rá. Sohasem hittem volna, hogy ebből a vándorlasi ösztönökkel s örökös nyughatatlansággal megvert emberből egy helyen ülő jámbor hivatalnok lehessen.

— Csodálkozol rajta, ugy-e, — mondta, — néha magam is furcsállom a dolgot, nem így indultam, de most már egészen rendén valónak találok az ügyet. Pedig a kezdet igazán keserves volt.

Nyomorúságos családi körülményeim kényszerítették hivatalba lépésre. Az egész nagy családom, öreg szüleim eltartásáról volt szó, becsüt kellett hát mondanom minden merész ifjú álomnak, a szabad, változatos és küzdelmes életnek, rögtön kellett a kenyér, hát beleptem a büroba azzal a hátsó gondolattal, hogy a legelső alkalommal, körülményeim első kedvező alakulásával ugyis ott hagyom. Hiszen tudod, mennyire imádtam mindig a szabadságot és a függetlenséget.

De ez a kedvező alkalom csak nem akart elérkezni s nekem húzni kellett az igát szakadatlanul. Barátom, el nem képzelheted, mekkora lelki kín volt az összekötte. Minden reggel olyan érzéssel léptem át a hivatal küszöbét, mintha a vágóhídra mennék. S hogy gyűlölttem a dohos hivatali szobákat s mennyire utáltam ott az embereket, különösen a főnökeimet! Kicsinyes és ostoba embereknek tartottam őket, barmoknak, a kik nem emberhez méltó életet élnek, abszolút érdektelen munkával töltve az idejüket. S a milyen kicsik

és ostobák a maguk emberi mivoltukban, olyan fenhéjázók s parancsolgatni szeretők az alantasaikkal szemben. Hogy vigyáznak a hivatalos órák pontos betartására s milyen különös súlyt helyeznek egészen komikus kicsiségekre, az elintéztet akták szakszerű összehajtogatására s más ilyen bolondságra. Akkortájt minduntalan valami gyerekes komplotton törttem a fejemet. Ha majd elérkezik az idő, mikor szabadulnom lehet, — gondoltam magamban, — bemegyek a főnökömhöz s arculvágom, halvány viszonzásul a szekaturáinak. Vagy egy nagyot köpök a szoba kellős közepére s gombomban, paraszatosan megmondom nekik a véleményemet, — aztán megyek, megyek vissza az új, a szabad életbe.

Az idő mult és én még mindig fogva maradtam. Rabnak éreztem magamat, gályarabnak, a ki oda van lánczolva a gályához s húznia kell a gyűlölt igát. Ha egy-egy szabad percem volt, lopva az ablakhoz mentem s kitekintettem a szabad világba. Aranyos napsugár ragyogott odakint, szabad és boldog emberek sétálgattak az utczán s nekem a sirás fojtogatta a torkomat.

Érdekes ezért élni? — gondoltam keserű kétségbeeséssel, — erre való, ezért rendeltetett ez a színes, szép és gyönyörű élet, hogy én ilyen rabságban töltsem? S az a piszok munka, a mit végeznem kell, a mihez semmi közöm, a mit utálok! Nagy önmegtartóztatásomba került, hogy dühöngésbe ne törjek ki, mert olykor az a heves vágyam támadt, hogy apró darabokra szakítsak szét minden nevetéses hivatalos irka-firkát. Azt gondoltam, velem valami szerény igazságtalanság történik, mert más a rendeltetésem s olyan munkától vonnak el, a mibe belefektethetném a lelkem minden érzését.

Később egy kicsit javult az állapotom. Tudod, a megszokás nagy hatalom, meg azután a hivatalnoki rangsorban is emelkedtem, nagyobb fizetést kaptam s ez egy kissé lecsillapított. Legalább megfizetnek a nyomorultak, ha már kiárandálták a testemet, a lelkemet — gondoltam — s ebbe egy kicsit megfogódtam. De még mindig nem volt a munkámmal semmi lelki közösségem.

Azután multak az évek s én mindjobban belenyugodtam a sorsomba. Most már a társaim kezdek érdekelni s nagy és meglepő felfedezéseim voltak. Én a kívülvilágban sok komizságot tapasztaltam, a magamfajta szertelen ifjú emberek s a művészt ismerősem olykor nagy becselenségeket követtek el velem szemben, kegyetlenkedéseket és legázolásokat, a mikre csak a különben finom lelkű, szenzibilis emberek képesek olyanokkal szemben, a kikre valami egészen csekély okból megharaguszunk. S ezzel szemben azt láttam, hogy ott a hivatalban csupa naiv, jóhiszemű s jóra való ember ül. Igaz, hogy épen az egygyűségükből fakad ez az erőnyük s a főnökeiktől való örökös rettegés vonta el bennük a bátorságot, hogy valami hallatlan komizságot képesek legyenek elkövetni, — de rájöttem, hogy az egygyűség, gyámoltalanság s félelem a legszebb emberi érzések között foglaltatnak helyet.

Újabb stációja volt az életemnek, mikor beláttam, hogy azok a kegyetlenkedő s kicsinyes főnökök sem olyan borzasztó emberek, mint a milyeneknek én gyerekszerűen képzeltem. A pattogásuk és műharagjuk, meg a mosolyra készítő tekintélytartási erőlködésük mögött néha jó érzés lappang, — rajtam sok néhez s keserves helyzetben segítettek, és mikor már kinőttem a gyakorlati s kishivatalnoki sorból, a velük való érintkezés is átfarmálódott, — emberibb lett.

Nem akarom azt a furcsa és hibetelen átváltozást, a min keresztülmentem, hosszasan esetenli, hát csak röviden jelzem, hogy az utolsó stáció az volt, mikor érdeklődni kezdtem a munkám iránt. Mikor rájöttem, hogy a közönséges és szürke aktákhoz emberi munka s törekvés ezer finom szála fűződik. És hogy — eredményeket lehet elérni, sikereket lehet kicsikarni, ha bizonyos munkákat jól és alaposan végzünk el. Szenvedélyesen kezdtem érdeklődni a munkám iránt s ekkor fel szabadult minden más irányban lekötve tartott energiám, s én vad vágygyal s minden képességgemmel rávettem magam a dologra.

Persze, hogy ennek folytán gyorsan emelkedtem és most már a sorsom meg volt pecsételve, ott ragadtam örökre a gályán, de legalább mint első kormányos.

Már három esztendeje nem vettem ki a szabadságomat, az idén végre is szügyelni kezdtem a dolgot, tudtam, hogy a fiatal hivatalnoki kar a lelke mélyén roppant megvet azért a hallatlan «stréberségért», hogy minden időmet a hivatalban töltem, — hát most végre mégis eljöttem hazulról egy hónapra. Egy hete vagyok Pesten és látod, nem bírom ki tovább. Nem tudok aludni, igaz, hogy mi történhetik az irodában s egyes fontosabb ügyek a távollétem alatt milyen stádiumba kerülnek. Valóssággal beteg vagyok ennek az izgalomnak, elhatároztam tehát, hogy a még hátralevő három hetet elengedem s visszaterérek a hivatalba. Már alig várom, hogy ott legyek újból. — De már esengetnek is az induláshoz, — no, az Isten megáldjon.

Kézét fogtunk és ő boldog izgalommal rohant a perronra. Utána néztem és hirtelen arra a rabra gondoltam, a ki életfogytiglani fogságában pókokat és egereket szelődött, ebben találja a gyönyörűségét s végül azt hiszi, hogy ez az élete célja. Talán neki van igaza, — talán nincs is más célja ennek a furcsa és rejtélyes emberi életnek.

A NEMZETI LÁDÁBÓL.

A káromkodás olyan dolog, hogy lassan kezd kimenni a divatból. Bizonyos, hogy mi már nem káromkodunk annyit, mint nagyapaink vagy szepapaink, a kik a forradalmat és Napoleont látták.

A káromkodásról már a középkorban kisü-tötték hozzánk emberek, hogy épen olyan nyavalya, mint a fekete-himlő, a mely olykor-olykor végigkaszál az emberiség között. Hogy támad, mikor keletkezik? A középkori embernek megvan a maga csodája, legendája.

A nagy fekete-himlő-járvány, a mely a harmincezes háborúnak olyan alaposan véget vetett, hogy esztendő alatt több embert kaszált le, mint a végnélkül való háború, — a betegség egy modenai leányon mutatkozott először.

A leány szép volt és könnyelmű és szeretője volt egy zsoldos katonának, a ki a háborúból hazajött Modenába. (A tarsolyában a spanyol arany mellett hollandiai lázias, krakkói tallér csörgött, pénz tehát volt bőven.) A katonát csak addig szerette a leány, a míg utolsó krakkoviankája el nem gurult, aztán vége lett a szerelemnek. A katoná nagy elkeseredett, hisz most már nem volt háború, a hol új kincseket szerezhetett volna a régi helyébe, s megátkozta a modenai leányt. Az átok megfogant. Történt, hogy a leány habfehér testén csúnya fekete foltok ütözköztek ki, elfeketedett az arca, mint az ébenfa, csupán a szeme volt fehér. ... Így fogant meg a katoná átka.

A fekete-himlővel egyidőben egy másik epidémia is pusztított Európában, a mely nem kevésbé volt veszedelmes a himlőnél. Ez a káromkodás volt. Ugyancsak a haza-és szerte-menő zsoldos-katonák hurcolták magukkal e betegséget, a mely épen úgy megfogta a lelket, mint a testeket a himlő. A papok hiába mennydörögtek ellene a szószékről. A pápa átka a pusztá levegővel volt egyenértékű. A kaloda, deres, nyelvszonkítás nem tartotta vissza azokat, a kik egyszer megszerették a káromkodást.

A középkori embernek erről is szolgált magyarázattal valamely legenda, a mely megnyugtatta, felvilágosította arról, hogy hát miért is káromkodtak annyit az emberek. A legenda manapság már elfelejtődött, mert mi-más magyarázatát tudjuk a dolognak.

Nagy háborúk után, a melyek végigzajgnak némely országban, elvadulnak az erkölcsök, illetőleg nincsenek is többé erkölcsök. A csatamezőn kiderül, hogy mindez, a miben addig hittünk, reménykedtünk, csupán árnyék, megfoghatatlan, elérhetetlen.

A háború arra jó, hogy ne csak a világot, hanem az embereket is megváltoztassa. A rossz embert megtanítja imádkozni, a jót káromkodni.

ANYÁK CSECSEMŐIKKEL EGYÜTT.

Azok a czifra, úgynevezett sujtásos káromkodások, amelyek az új nemzedék előtt merőben ismeretlenek, hisz jégszürke öreg emberek azok már, a kik használták, — ott teremtek a napoleoni háborúk fürgetegében. A fiúk megtanulták az apjuktól, az apa valami vándorkatonától.

A kuruczháborúk óta egy század múlt el. Az emberek kezdtek elfelejteni a czifra mondatokat. No meg Rákóczi nem is nagyon tűrte a káromkodást, sőt keményen, vesszőzéssel, fejevével büntette. A fejedelem vigyázott a vallásra, no meg az erkölcsökre. Az én bátyám, Iklódy Miklós még tudta azt a káromkodást, a melyet Oroszországban járt francia katonák találtak ki. Keservebbet, pokolibat nem hallottam annál a káromkodásnál, a mely ott született Moszkva lángjainál, mikor az éhség és a hideg rendeket hasított a nagy hadseregből, a mely ellenség elől nem retirált.

De hisz Napoleon nem a mi Napoleonunk volt. Magyarországon az ő kedvéért még nem káromkodtak volna; ha nem lett volna egyéb ok a káromkodásra. Ok arra mindig volt. De igazában csak negyven egy néhány esztendő múlva akadt becsületes, nemzeti okunk: jött

A FELVÉTELI HELYSÉG.

A KONYHA.

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEKMENHELY.

zúgva, mennydörögve a forradalom, a mely a szentéletű barátokból vérengző és gyilkolástól megmámorosodott ördögöket formált, férfivé tette a gyermeket és a szütleányt elesalta a katonák táborába markotányosnének.

A mi nagyapáink azt a káromkodást tudják, a melyre Paskievics meg Haynau tanította őket. Nehéz, fájdalmas és elkeseredett káromkodás volt az. Benne volt a nemzet egész bűja, bánata és keserősége.

A kufsteini láncok csörgése, az emigránsok sóhajtása, az árvák és özvegyek zokogása benne volt akkor egy rövid káromkodásban. Ebben az időben lett a magyar embernek nemzeti tulajdonságává a káromkodás.

Figyeljétek meg az öreg embereket, ha nagyon megharagsznak és szívből káromkodnak, — még mindig úgy káromkodnak, mint akkor. A németet szidják, — mi pedig nem értjük, hogy mi van azon a németen szidni való.

Sohase káromkodtak annyit Magyarországon, mint a forradalom utáni esztendőkből. Az emberek megszokták, megszerették a káromkodást. Nem is tudtak már másképen beszélni, mint csupán átkozódva, káromkodva. Még ha jókedvűk volt, azt is káromkodás alakjában fejezték ki. Ha szerelmet vallottak, akkor is káromkodtak. Ha tetszett nekik valami, ha

izlett valami, ha jól aludtak és fölébredtek, — mindig csak káromkodtak. Nem beszélve arról a rettenetes káromkodásról, mely akkor tört ki belőlük, ha kedvük véletlenül elborult. . . S épen úgy káromkodtak a nők, mint a férfiak. A fiatal leányok, a kik legtöbbször még az értelmét sem tudták annak, a mit mondanak, úgy káromkodtak, mint a huszárörmesterek. A menyecskék, asszonyok se maradtak hátra. Káromkodott akkor mindenki.

Még Szciztovszky, az esztergomi primás is.

A véletlen nemrég abba a faluba vetett, a hol gyerekeskedtem. A kis fákól azóta nagy fák lettek. A fákon látja meg leg hamarabb az ember, hogy megöregedett.

A temető is tele van új sírokkal, — illetőleg nem is olyan újak azok a sírok másnak, csak nekem.

Az ember térül-fordul és egy egész falu kihál a háta mögött. A régi kedves arcok helyébe idegen, ismeretlen arcok jönnek. Milyen furcsa is az, hogy egyik-másik arcon felismerni a régi kedves vonásokat, de az arc maga idegen.

Nini, ez itt bizonyosan az öreg Pólya-Kovács fia. Legalább van valami a szemében, a mi az öreg Pólyára emlékeztet. Csakhamar kiderül, hogy sejtelmünk nem csalt. Az öreg Pólya meghalt, de él tovább fiában és unokájában.

A leányoknál már nehezebb a dolog. Náluk nehezebb a felismerése annak, hogy kinek a gyerekei. Azok az arcok ránczosak és barnák voltak, a mikor én láttam. Ezek az arcok pedig most fehérek és simák. A szemek csillognak. Ejnye, hogy elmúlt az idő!

A mint így járnék-kelnék a falunkban, megállva a régi porta előtt, a mely külsőleg mit sem változott, épen olyan, mint gyermekkoromban, — egyszer csak valami ismerős köhögés üti meg a fülemet.

Ejnye, mintha ezt a köhögést én már hallottam volna, ezelőtt régen, régesrégen. Mintha szétrepülneek egyszerre a kárpitok, a melyek a múltat fődik. Csupán egy vén köhögésre. . .

Odanézek, a honnan a köhögést hallom, az Iklódy Miklós portájára. A ház épen olyan, mint régen volt: sárga, öreg, vasablakos, — csak mintha kisebb lett volna. Ejnye, ejnye, ez lett volna az a nagy ház, a melyre gyermekkoromból emlékszem!?

Az ablakon fehér függöny. Akkor is így volt. Csak a karosszék hiányzik az ablak mellől és benne Iklódy Miklós. . .

Újra hallom a köhögést. A függöny meglesben a szélben. Ott áll a karosszék és benne ül Iklódy Miklós. Megdörzsölöm a szemem és felkiáltok:

— Az ördög játszik velem? Te vagy az, bátyám, Iklódy Miklós?

A SEBÉSZETI PAVILLON.

PACZKA FERENCZ ÉS PACZKA KORNÉLIA GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA A NEMZETI SZALONBAN.

A mult század hetvenes éveinek közepén jókedvű, örökké vidám fiatalember köszöntött be Zichy Mihály párisi műtermébe. Münchenből jött, hol a Diert és Seitz iskola növendéke volt. Néhány érdekes tanulmány s vázlat bemutatása után Zichy szívesen fogadta tanítványának.

Paczka Ferencz, ki ekkor még csak rózsás színben látta a világot, nagy ambícióval, nagy szorgalommal kezdett dolgozni.

A siker nyomon kísérte. Nagyobb képét állított ki a Szalonban, s műtermében a kez-
vált munkák sora várta a befejezést.

Omne nimum nocet, mondja a latin, s e mondás igazságát neki is kellett tapasztalni. A szakadatlan munka kimerítette s a század nagy betegsége, az idegesség pihenést parancsolt.

Elhagyta a hatalmas Szajna-parti metropolist s hazatért erőt, egészséget gyűjteni.

Úgy vágyott, epekedett, hogy a csöndes falut, az ózondus levegőjű erdőt, vagy az

GYERMEKEK A BETEGSZOBÁBAN.

Az ablak mellől az Iklódy hangja hallatszott. Megismertem, bár kissé gyengébb lett ez a hang. Nagyon kellett figyelmem, hogy megértem a szót, a mely a feketére aszalódott, összeszáradt arcából hangzott.

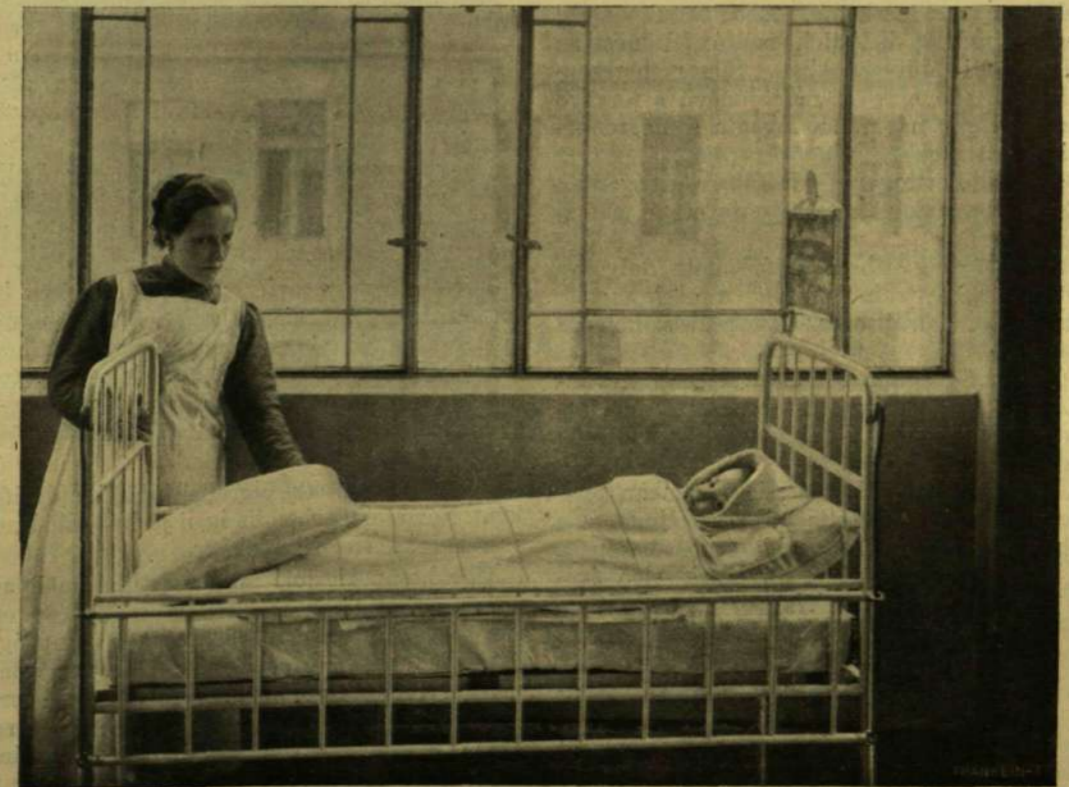
— Persze, hogy én vagyok, az ördögbe. A halál itt felejtett, most már örökké itt maradok. Az ördögbe!

Ott tilt az ablak mellett és úgy káromkodott, mint húsz esztendővel azelőtt. Furcsán, jóízűen. . .

— Hát Máli néni?
— Meghalt, az ördögbe!
— Ejnye, aztán mi baja volt?
— Vén volt, az ördögbe!
— Bátyám vénebb.
— Az ördög vén, az ördögbe!

Tovább megyek. A vén ember köhögését még hallom egy darabig. Milyen furcsa, hogy Iklódy uram itt maradt, a halál itt felejtette. Mintha csak a sors tréfálna az emberekkel, — itthagynán egy bizonyos korból egy régi embert, a ki más egyebet már nem tud, mint káromkodni! Lássátok, ilyenek voltak az emberek azelőtt, régen. . . mondja a történelmi emlék. — Vajjon meddig marad még itt, mint az örálló katona Pompéjben ezer esztendő múlva és örhélyen állva a láva alatt? Ugyanígy Iklódy Miklós egy régen elmúlt korszakra emlékeztetve, a mely korból nem maradt reánk egyéb, mint egy keserves káromkodás.

K. Gy.

VÉRSEGENY GYERMEK NYITOTT ABLAKNÁL.

A BUDAPESTI ÁLLAMI GYERMEKMENHELY.

TEREFERE.

PACZKA FERENCZ FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

aranykalaszt ringató rónát láthassa; hitte, úgy érezte, itthon meggyógyul s ismét teljes erővel nekiláthat a munkának.

Neve itthon is jóhangzású volt már a művészkörökben. A Múcsarnok egyik téli kiállításán több művével szerepelve, kellő elismerésben részesült.

A «montmartrei hegedős», «Pablo Sarasate arcképe», «az aszkéta», több tanulmányfej s egy eseményt keltettek méltó feltűnést az Andrássy-úti Múcsarnokban. Simor herceg-prímás megismerve a már jöveví s törekvő fiatal művészt, udvarába fogadta s megrendelésekkel látta el.

Csöndes Esztergom városában nyugodtan dolgozva, lassanként visszanyerte erejét, egészségét.

Még egy ideig itthon tartózkodott, dolgozva a fővárosban s Szolnokon, hol a nagy mester Pettenkőfen körül egész kis művész-kolónia tömörült.

Olaszország égalja s műkincei erősen vonzották s Velenczében, Florenzben megfordulván, Velasquez tanulmányozni Madridba sietett.

A nyolczvanas évek közepén Rómában telepedett le, s ott festette «Emese álma» s a «Tékozló fiú» című nagyobb szabású képeit.

A múlt század utolsó tizedének első évében oltár elé vezette Wagner Kornéliát, a jeles művésznőt, kivel azóta boldog házasságban él.

A Paczka-művészpár, mint nevezni szokták, egyike a legérdekesebb s legkritikább jelenségeknek a művészet terén. Harmonikus együttműködésben nem egy kiváló alkotás került ki közösen dolgozó ecsetjük alól.

Már Rómában néhány nagyobb dekoratív képet alkottak együttesen.

Bár aránylag kis része van együtt mindannak jelenleg, mit Paczka Ferencz életében

alkotott, de végtelenül érdekessé teszik e gyűjteményt pályája kezdetére visszanyúló művei is.

Rendkívül lebilincselő s élvezetes tanulmányt nyújt a műbarátnak e nagyra törő és sokra hivatott művész különböző téren mozgó alkotásainak tanulmányozása.

Legérdekesebbek művészi tekintetben ama művei, hol legközvetlenebbül léphet a természettel összeköttetésbe. Ott, hol minden áttétel (transpositio) nélkül visszaadhatja a látottat, átértett s alapos tanulmány képes: közvetlenül felfogottat.

Nagy egyszerű formákat keres s erőteljes, élénk színekkel (ha tárgya úgy kívánja), bátor, széles ecsetkezeléssel rögzíti vásznain a természet jelenségeit.

Kerülve az üres virtuskodást, markáns, biztos vonásokkal a legszükségesebbeket mondja el s ezáltal is előadásának bizonyos tömörséget kölcsönöz. Öszintén, becsületesen kutatja a természet megjelenésének nagy igazságait s szilárd meggyőződéssel, alapos készütséggel adja vissza azokat.

A rézkarc s az algrafia kitünő művelőjeként Németországban is igen jó hangzású neve van Paczka Kornéliának.

Úgy kompozíciói, mint rajz-tanulmányai s a szobrászat terén is kifejtett működése erősen fejlett formaérzékről tesznek tanúságot. E nembeli művein meglátszik, mennyire értette meg s érezte át a quattrocento nagy mestereinek alkotásait. A forma-tisztaságra való törekvése, párosulva a vonalak nemes ritmusának felfogásával, sok élvezetet nyujtanak a tanulmányozó műbarátnak.

A festés és színezés tekintetében is szép eredményt bírt felmutatni férje hasznos s beható útmutatása folytán.

A telet Berlinben, s a nyarat a Dunántúl

kellemes vidékén, Tolna-Szántón tölti e kiváló művészpár.

E vidék színes népviselete, érdekes típusai s festői tájai, gazdag anyagát nyujtják a műbarátoktól annyira kedvelt alkotásaiknak.

S ha amaz óhajtatásunknak adunk kifejezést, hogy mihamarább mint végleg haza telepedteteket üdvözölhessük a jeles művészpárt, azt hisszük, hogy ezzel számos jóbarátjuknak s tisztelőjüknek kívánságát is tolmácsoltuk.

K—ny O—n.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta RÁKOSI VIKTOR.

XI.

Három esztendeig nem került haza Értárára Szentléleki Sándor. Ebből két esztendőt valahol az eszedi lóp vidékén töltött, a Komlód-uradalom egyik félreeső pusztáján, valami elzúllott ispán mellett. Mikor hazajött, magasra nőtt légény volt, sovány, sápadt, ideges alak. Az ispán, maga is agglégény, vad mulatozásainak czimborájává tette a fiút, a ki szép hangjával valóságos pacstirtája volt az elhagyott tanyának. Két esztendő múlva történt, hogy a szabóesi urak lejötték erre a helyre vadászni s a döllyfős Komlódú úgy bánt a szegény rokonnal, hogy ez egy vizes kanecót a fejéhez vágott. Az lett a vége, hogy az inasok dobták ki az úri társaságból. Szentléleki Sándor bément Szatmárra, korhely színészek közé keveredett és felesapott komédiásnak. A részeg direktor előtt egy üveg bikszádi viz állott, felkapta, a fiúnak a fejére öntötte s elkeresztelte őt Romvári Ivánnak.

Szentléleki Sándor nem érzett hivatást ehez a pályához, még csak kedve se volt hozzá. Sose fordult meg az eszében, hogy ő-egyor színész legyen. De megtetszett neki a gondtalan, vidám, roszul táplált, de jószívű társaság, mely esténként a nagy költők lelkével szította tele magát, mámorosító verseinek hullámain ringatózott, nappal pedig az élet legsilányabb prózáját taposta. A direktornak megtetszett a szép hangja, a direktorné kijelentette, hogy nagyon csinos fiú, a színészek *hurrát* ordítottak hozzá s a fölvetel megvolt. Nem kérte senki tőle, hogy kastélyban született-e, vagy nádfődeles kunyhóban, az se érdekelt senkit, hogy hány iskolát végzett és miféle diploma van a zsebében, de arról biztosították, hogy ha a többinek lesz mit enni, akkor ő se marad éhen.

Két hónapot töltött ennél a társulatnál. Ez a rövid idő csodálatosan átalakította. Fölfedezte magában a kedvet és a tehetséget erre a megvesztegető és romantikus pályára. Nagy kedvvel tanult mindent, a mi idevonatkozott, sokat olvasott és híres színészek életét tanulmányozta. Szemlátomást kezdett kinőni társai közül. A mi kis pénzét keresett, összerakta, mert égető vágy fogta el, hogy a fővárosba mehessen. A harmadik hónapban már volt akkora összeg a zsebében, hogy fölmehetett Budapestre. Meghúzódtott e betegesen zajos, csodaszép tivornya-város nagy palotáinak sötét árnyékában, nyomorúságának rejtett és piszkos zugáiban s készült hivatására. Este az operett-színháznál fújta a kórust, nappal pedig egy színésziskolában tanult. Ez így tartott körülbelül egy esztendeig. Egy esztendő múlva beteg lett, a fiatal színházi orvos megvizsgálta s úgy odavetöleg, jóindulatúan megjegyezte: *Maga pedig atyafi, jól teszi, ha vidékre megy, mert a tüdeje nincs egészen rendben.*

A színésziskola egy türehető szerződést szerzett neki valamelyik kisebb vidéki színhá-

szulatnál, de mielőtt helyét elfoglalta, elhatározta, hogy otthon tesz egy látogatást. Nem az apja, nem is szülőháza vonzotta, de ébren is, álmában is gyakran megjelent előtte a kukoricabirodalom királynéja, a napraforgószalon úrnője, az aranyhajú Tündér Ilona. Teljesen felnőtt férfinnak érezte magát s szenvedélye is felnőtt keblében, többé nem lehetett féken tartani, rázta a ketreczet. El kell hogy dőljön a sorsa. Elmegy megtudni, hogy Impérfalvi Eszter megtartotta-e ígéretét s várakozik-e reá?

Így történt, hogy több mint három esztendő leforgása után Szentléleki Sándor ott állott kertjük végében s az elpusztíthatatlan napraforgókon keresztül nézett be az Impérfalvi-ház felé. Talán életében először történt meg rajta, hogy könnyek tödultak szemébe. Szíve tele volt gyermekkori emlékekkel s nem tudta leküzdeni meghatottságát. Az öreg cselédet titkos üzenettel Eszterhez küldte s szívzakadva várta a választ. Fejét lehajtotta a kerítésre. Egyszerre csak ruhasuhogást hall, a sövénybokrok kissé

álomk édes tanyáján, megkérdezte tőle, hogy szereti-e őt azzal a halálos szenvedéllyel, mely minden más kötelekről megfedekezik? És a reszkető leány megesküdött neki, hogy szereti. És a halál sápadtsága eltűnt az ifjú arczáról, piros lett az a melegen lüktető vér hullámai-tól, s fényes lövell ki elhomályosult szeméből. És akkor odafordította magához a leány arczát, erősen a szemé közé nézett és így szólt:

mintha azt kérdezné, ugyan kit szerettek én ezen a helyen, ha te nem vagy itt?

A légény elolvasta ezt a tekintetet és meg volt vele elégedve. Előre hajolt és megcsókolta a leányt.

És ekkor a leány arca lett sápadtabb a halálnál, minden vér kifutott belőle.

A végzet fűzte tovább e két vér történetét. A dráma megkezdődött a szülőknel és nehéz, dübörgő léptekkel haladt előre, az ismeretlen, homályos jövő felé.

Körülöttük csend volt. A természet hallgatott és ők némák voltak. Föltekintettek a fényes égre, az ártatlanság fehér báránnyelű felhőit ott tova és lassan-lassan eltűntek a szemhatár véghetetlen kék oceánjában.

Szentléleki Sándor elhagyta a szülei házat. És rá három hónapra üres lett az Impérfalvi-ház is, a kis szőke tündér eltűnt. S a vén ember, mint egy harapós kutya, vad tekintettel csatangolt a városban és szaglászta gyermekét.

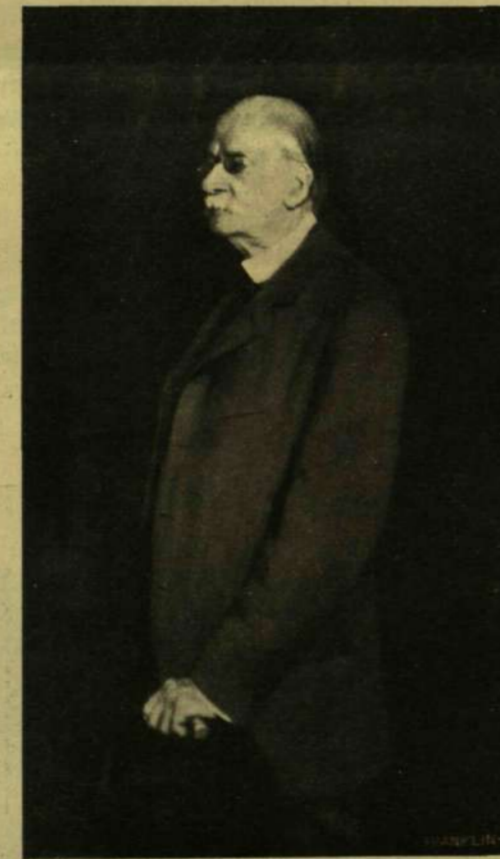
A két vén ember maga maradt gyűlöletével.

EMERENCIA.

SZÖGYÉNY-MARICH MARISKA ARCKÉPE.

WAGNER ADOLF TANÁR ARCKÉPE.

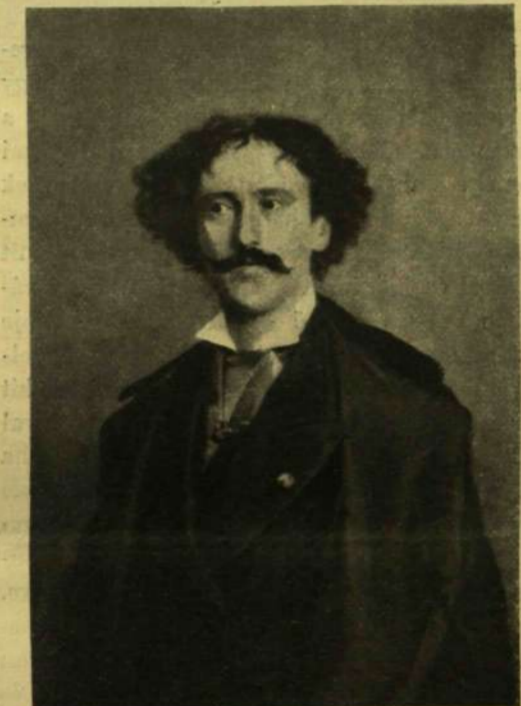
Paczka Ferencz Wagner Kornélia festményeinek kiállításáról.

— Még egyszer eljövök ide, Eszter, de idejövetelemről akkor senki se fog tudni, csak te. Ez az a nap, a mikor Árgirus királyfi eljön Tündér Ilonáért. Velem fogsz akkor jönni, Eszter?

— Veled megyek.

— Elmegyünk és soha többé ide vissza nem térünk. Addig bucsúzzál el mindenkitől, a kit itt szeretsz.

A leány ránézett nagy, álmódzó szemével,

SARASATE PABLO HEGEDŰMŰVÉSZ ARCKÉPE.

XII.

A két szomorú házban a két fiatal teremés eltűnése nem sok változást okozott. A két ház eddig is rideg volt és elhagyott. Kerülte mindenki. Eszter nem olyan volt az apai házban, mint egy dalos madár, mely csattogásával fölveri a csendet s vidámságával betölt minden zugot. Eszter olyan volt otthon, mint egy beteg madár, mely meghúzza magát és szárnyaszegetten gubbaszt. Sose hallotta dalolni senki, még gyermekkorában sem. Pedig az ajkáról tovaszálló nóták megkönyítik a lelket. Ha pedig bent maradnak az emberben, megromlanak és megsavanyítják a lelket. Jaj annak, a kinek nem adott dalos természetet a jó Isten!

Azért Impérfalvi, ez a közönséges, kiesinyes, senkit nem szerető ember mégis megérezte a leány hiányát. Sok-sok éjszakán keresztül ébrenszették fel kínos álmái, melyek az eltűnt leányra vonatkoztak. S fölülve az ágyban, órákon keresztül bámult maga elé a sötétbe és azon gondolkodott: mit vétetett ő ennek a szelíd, bánatos arcu gyermeknek, hogy itt hagyta a házat, a melyben született és az apját, a kin kívül nincs senkije ezen a világon?

Nem emlékezett rá, hogy valaha gorbomba lett volna a leányához. Talán egy rossz szót nem szólott hozzá soha. De arra már nem gondolt, hogy jó szót is elfelejtett neki adni. Azt a nyomorúságos házat is kellemessé te-

POROS VASÁRNAP DÉLUTÁN.

hette volna a leány számára egy kis szeretettel, naponként legalább egy csókkal, egy kis simogatással, egy kis érdeklődéssel a leány belső élete, lelki világa iránt. Ilyesmiben azonban ennek a vadon felnőtt embernek eszébe se jutott. Dohányhamutól piszkos ruhában, pipától piszkos kezekkel, megsárgult fogakkal és bajuszszal járkált itthon is, a városban is s bárminő ágról szakadt külseje volt is, nem törődött vele senki, nem figyelmeztette senki. A leány legkevésbé, a kit már régen elszoktatott attól, hogy az apjával foglalkozzék. A leány eltűnésekor aztán, mintha hatalmasan fejbe ütötték volna, fölriadt ebből az állati életből. Kábult fejével, zavaros szemmel tekintett körül s mint egy alvajáró botorkált végig-végig a lakáson, a leányát keresve. A cseléd állítása szerint még az ágy alá is benézett és a fiókokat is kihuzogatta. Napokon keresztül járt Impérfalvi udvaron, kertben és a városban, egyszer aztán bezárkózott a szobájába s a cseléd beszélt a szomszédoknak, hogy sirni hallotta a tekintetes urat. A harmadik nap vége felé elhagyta a szobáját, valami ezüstkupaku régi pipát pénzzé tett, elment a Tarpához tartozó kis szénasavas fürdőre és ott leitta magát. Ettől kezdve nem foglalkozott a leányával.

Egyszer aztán elkövetkezett az idő, hogy a két ellenség végkép hátat fordított egymásnak. Impérfalvi elment Lucskra, Szentléleki pedig Szentpálra.

Szentlélekit nem viselte meg annyira fia végleges elmaradása. Ő már hozzászokott ahhoz, hogy a fia ne legyen otthon s egy esztendő múlva most is reménykedni kezdett, hogy a fia majd meglátogatja. De az évek egymás után gördültek tova s a fia nem mutatkozott. Még csak levelet sem írt. Az öreg magában zsörtölődni kezdett, de szégyellte bevallani, hogy a fia hallgatása neki rosszul esik. A Szentpálra való átköltözködés szórakoztatta őt s azt hitte, hogy a fiát teljesen elfelejtette. Csak mikor a vizsgálóbíró kiszállt Szentpálra s a doktorral együtt a fiát emlegették: akkor rendült meg a vén Szentléleki s hóborította lelkén valósággal egy új kráter nyílt meg, melyen kitört az apai indulatok forró lávája.

A tavasz erejétől megzendült erdőn keresztül haladva, hurezolta magával a nagy szennvedélyt. Szinte ijedséggel fogta el, a mint az erdő sűrűbb, világatlan részein keresztülbotorkált. Lépéseit nagyobb sietségre igazította. Néha

majdnem rohant, mintha a sötétségből, eddigi borus életéből menekülne valami verőfényesebb világ felé, hol új élet vár rá. Néha nekiütődött egy fának, vagy a szeme közé vágódott valami lehajló ág. Ilyenkor összerázkódott, magához tért, megállt, nagyot lélegzett s a kabátja ujját végighúzta verejtékes homlokán. Elgondolkodott. Nem volt tisztában magával. Talán félt egyedül lenni az erdő és az éj homályában? Nevetséges! A vén orvvadász, a ki életének annyi éjszakáját elheverte a harmatos fűvön, hallgatva az erdő rejtelmes zúgását és különös kiáltásait, lesve a vadállatok járását, ő félne? Meglassított léptekkel haladt tovább, kinevetve szorongását, melyet ostoba félelemnek tartott. De azután megint belejött a sietésbe s ez így tartott, míg csak ki nem ért az erdőből. Az erdő széléről már látta a várost égő lámpáival. Szentléleki levette kalapját és nagyot sóhajtott, mintha valami kinos érzéstől szabadult volna meg. Úgy érezte magát, mintha földalatti pinczéből jutott volna ki a szabad levegőre. Leült egy kidöntött fára és megpihent. Előre hajolva, tekintetét a városra szegezte. Nemsokára találkozni fog a fiával... a fiával

JÁSZAI MARI.

PACZKA FERENCZNE WAGNER KORNÉLIA FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

és az unokájával. Körülötte ünnepies csend volt és ünnepi nyugalom szállott az ő lelkébe is. Minden félelem, nyugtalanság, szorongás eltűnt belőle. Majdnem boldognak érezte magát... Valami láthatatlan toronyban éjfélt ütött az óra. Szentléleki fölgrott és leszállott a völgybe.

Akkor állott meg újra, mikor lépései alatt a kis város kövezete kopogott. Ekkor kezdett csak tűnődni rajta, hogy a késő éjjeli órákban hol keresse a fiát? Azt mondták róla, hogy színész, akkor hát a színháznál találhatja meg. De ily késő éjszakán ott bizonyosan nincs senki és így okosabb lesz valami éjjeli szállást keresni. Mivel a tavaszi éj hűvössége borzongatta egy kicsit, elhatározta, hogy bemegy valamelyik kávéházba, egy kis pálinkát inni.

A piacra ért, köröskörül minden csöndes volt és sötét. Csak a Zsarkó-féle kávéház ablakai vetettek fényt az utcára. Szentléleki belépett. Leült egy asztalhoz, szilvóriumot rendelt és körültekintett. A kávéházban két szál pinczér volt, s egy kisasszony ült a kasszában. Az egyik sarokban asztalra borulva aludt egy alak. Szentlélekinak úgy tetszett, hogy az egyik pinczér odament az alvóhoz, fölkelte s az ujjonnan érkeztetre figyelmeztette.

Az alvó fölkel. Különös alak volt, magas és sovány, haja ősz, arca borotvált. Szemei mélyen ültek üregükben. Arcán viharos élet vagy tán a szenvedések mély barázdált vonalak. Szemeit Szentlélekre meresztette, aztán ingatag léptekkel feléje indult. Mikor három lépésnyire volt tőle, kinyújtotta két karját, arcán mintha megdöbbenés mutatkozott volna s halkán, de patetikus hangon így szólt hozzá:

— Öreg Lear, mit keressz te itt? Honnan jöttél? Elűztek már gyermekid s hajléktalanul bujdosol? Előtted áll öreg szolgád Kent, vagy hű bolondod, vagy szegény Tamás, a ki fázik.

Szentléleki egy darabig hallgatta, aztán türelmetlen mozdulattal odaintette a pinczért s így szólt hozzá:

— Ki ez a bolond?

A pinczér odahajolt és sutogva felelt:

— Nem bolond ez, kérem, hanem színész. Egy kicsit ivott, mert most van pénze. Már sok emberrel ivott itt, de mind elmentek, ő aztán meghagyta, hogy ha megint jön valaki, keltsem föl. Nem akar ő egyebet, csak urasággal tovább inni. (Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A Lipótvárosi Kaszinónak van egy irodalmi díja, az esztendő legjobb könyvének a jutalmazására. Ezt az irodalmi díjat az idén a Kaszinó Mikszáth Kálmánnak ítélte oda. Azt mondja a francia, hogy: a tisztességes asszonyoknak nincs történetük. Ezekről nincs mit mondani, még megjegyzést se lehet tenni rájuk. Az az ő gyönyörű dicséretük, hogy — hallgatnak róluk. Se fölmagasztalni nem kell, se leszálni nem lehet őket. A mit a francia példaszó a tisztességes asszonyokról mond, bizonyos mértékben megáll az ilyen irodalmi döntésekről is. Ennek is az a legszebb dicsősége, ha semmiféle megjegyzést nem lehet rá tenni. Dicsérni fölösleges, gáncsolni erkölcsi lehetetlenség. A milyen nyilvánvaló, hogy a Mikszáth Kálmán írói dicsőségén nem kell lendítenie az ilyen elismerésnek, olyan természetes, hogy mégis fölkereste. Nem azért, hogy jutalmazza, kitüntesse vagy — föfedezze, hanem azért, mert ez így való, így helyes, így igazságos. Bizonyára senkinek se jut az eszébe, hogy ennek a döntésnek a végére egy «miért?»-et tegyen: a minthogy senkitől se kérde meg azt senki, hogy miért — egészséges? A Lipótvárosi Kaszinó döntésének az a díze és erkölce, hogy nem kell és nem is való semmiféle kommentárt, megjegyzést vagy magyarázatot fűzni hozzája.

Parlament és sajtó. Berlinben konfliktus támadt a birodalmi gyűlés és a sajtó között. Egy képviselő durva sértést vágott oda az újságíróknak és minthogy ezeknek a birodalmi gyűlés elnöke nem adott, illetve nem szerzett olyan elégtételt, a melyet kívántak, a parlamenti tudósítók igen radikális elhatározással a legmodernebb fegyverhez nyultak: kimondták a német parlamenttel szemben a sztrajkot. Kivonultak a házból, a melyben őket megtorlatlanul megsértették és a parlament üléséről nem közölték tudósítást. Nem Berlinben történt az első és egyedüli ilyen össze-

ÖNARCKÉP PARASZTGYEREKEKKEL.

ütközés parlament és sajtó között. Hasonló dolog előfordult már más parlamentek házában, előfordult — bár ennyire el nem mérgesedett — ismételt minálunk is. Egyszer a Bánffy báró házelnöksége idején, a ki a képviselőház folyosójáról akarta kirekeszteni a hírlapírókat, másszor most nemrégiben, a mikor a Ház egyik alelnökével volt összetűzése a parlamenti tudósítóknak. Ezek a konfliktusok elsimultak, a minthogy minden ilyen

összeakadásnak el kell simulnia egy minden közhatalmi érdeknél magasabb erkölcsi érdek parancsából. A hol a bírálat jogának határai annyira érintkeznek, sőt egymásba nyulnak, mint a parlament és a sajtó munkájánál, ott az ilyen villongások nemcsak megeshetnek, hanem szinte szükségesek is. Szükségesek, mert a jognak és a hivatásnak vannak bizonyos területei, a melyek tökéletesen és tetelesen soha meg nem állapíthatók, mert tartalmuk.

FONÓ MENYECSE.

FIATAL MENYECSE ÉS LEÁNY.

PACZKA FERENCZ FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

és terjedelmüket mindig a korszellem szabályozza: az a magasabb érdekek, melyek jogok és hivatások erkölcsét adja. Kell tehát időnként az erkölcs bizonyos összemérése, a melynek a helyzet tisztázódása a következtetése. Más eredményért az ilyen háborúság nem folyhatik: mert ha ezen a ponton túl megy, csak mind a két hadakozó fél pusztulását munkálja. A parlament nem lehet meg a nyilvánosság nélkül. Az a tizenkét német képviselő, a ki az újságíró-sztrájk első napján letörtelte a nevét a szónokok táblájáról, nem hiúságból tette ezt és ha nem érte be vele, hogy a beszédjét csupán a képviselőtársai hallgassák: igaza volt mindnek. Mert a képviselők nem egymás dolgát vagy a maguk dolgát tárgyalják a parlamentben, hanem az egész országot, nem egymásnak szól tehát, a mit mondanak, hanem az egész országnak. Viszont a sajtó se engedheti meg magának azt, hogy huzamosabb ideig tájékozás nélkül hagyja a nemzetet az egész nemzet dolgainak az intézéséről. Hiszen akkor megvakulna és megsüketülne az ország. Ezért az ilyen konfliktusokból soha se lehet — harmincz éves háború. Ennek a küzdelemnek csak órái, vagy legfőleg napjai lehetnek: a vége pedig mindig békekötés, még pedig olyan, a melyben egyik fél se győz, de mind a kettő nyer, mert világosabban ismeri meg az indulatok ködétől megtisztult helyzetet.

D'ANNUNZIO.

regények között, mert a szép Elkins Katalin, a kívül gyűrűt cserélt, nem holmi kis kóristány vagy nyelvmesternő, hanem egy igen tekintélyes, igen előkelő és olyan gazdag urnak a gyermeke, a kinek olyan koronája nincs ugyan, mint a szerelmes leventének, de annyi koronája van neki. Ha ugyan nem több. De azért a pénz és rang e legújabb regénye mégis igen érdekes, mert van benne két alak, mind a kettő egészen új, egészen originalis, egészen modern. Nem a két hős, hanem — mint ez a modern regényekben olyan gyakran előfordul — két mellékalak. Az egyik az abruzzi herceg családi főhatósága: az olasz király; a másik a leány édasapja, Elkins szenátor. Minden valóságbeli és poétai hagyomány szerint az ellentálló, a tagadó és tiltó energiát az elsőnek, a koronás urnak kellene képviselnie, a másodiknak, a leány apjának boldog beleegyezése magától értetődő. És ime: itt van a regényben az új és valóban érdekes, modern momentum. Az olasz király, mikor hercegi rokona kitarja előtte a szívet, egy percnyi habozás nélkül kezét nyújt neki, elfogadja a helyzetet és így szól a leventéhez: — Ha szeretted azt a tisztességes, szép polgárlányt, nekem nincs más kívánságom, mint hogy boldog légy vele!

A kit kapacizálni, kérlelni kell, a ki ellentáll, az nem a király, hanem a polgár. A leány atyja, Elkins szenátor. Az önértékes, okos és apai szeretetében aggodalmas öreg polgár, a ki tudja, hogy a korona fénye még nem sugárzik boldogságot és tőprengve tépelődik azon, vajjon a mi a leánya lelken irt lett: valóban a szerelem-e vagy csak ennek a fénynek a kábulata és az idő próbáját követeli a leventétől is: csakugyan a szívet kinalja-e a leányának, vagy csak a koronáját? Az a bölcs király és ez a bölcs apa, nemes készségében az egyik és nemes aggodalmában a másik: mind a kettő igen érdekes, igen szép jelenés és a mennyiben koruk lelke munkál a cselekedeteikben: a kor szelleme bennük gyönyörűen reprezentálódik. Ez a két alak az igazán emelkedett gondolkodás zománcát adja a regénynek, a melyet érdemessé tesz rá, hogy jól végződjék. Nemcsak házassággal, hanem boldog házassággal.

D'ANNUNZIO-LÁZ.

Róma, január végén.

Ez az apró termetű, elképzelhetetlenül kopasz, szőkés rőt szakállú emberke, a mely szakáll arczát faun-szerűvé teszi, ma a világirodalom egyik legnagyobb élő jelese. Bennünket, magyarokat, írói nagy kvalitásain felül újabbban még más valami miatt is különösen érdekel. És pedig egy emlékeztető felköszöntő miatt, a melyen — mint d'Annunzio legújabb darabjának, a «Nave»-nak tiszteletére adott banketten — az olasz kormány is képvisel-

tette magát egyik minisztere által és a mely *brindisín* d'Annunzio monarchiánk ellen kihelyezett politikai élti beszédét mondott az «amaro mare»-ról, a keserű tengeréről, a hogyan ő az olaszok számára valóban keserű *Adriát* elnevezte. Ez a *brindisi* bizony nagy pert vert fel úgy a politikában, mint a magyar-osztrák monarchia sajtójában, a mely még most is hadilábon áll e miatt egymással. Am ez az újságharag csak használt az új darabnak, a «Nave»-nak és főleg d'Annunzio-nak, a ki most így újból az érdeklődés központjába került.

Rómában és egész Olaszországban most amúgy is valóságos d'Annunzio-láz van. A mi nap volt legújabb drámájának, a «hajó»-nak bemutató előadása és az ő darabjai még Rómában, az olasz művészetek gőcpontjában is oly nagy művészi események, hogy már előzőleg is valóságos d'Annunzio-láz pusztit végig az örök városban. És ez a láz időszak: visszatér minden újabb d'Annunzio-premiéren. A szimpotomái pedig mindig ugyanazok: a római lapok állandóan hasábotok irnak róla, vitatkoznak a nevééről, — az ő igazi neve *Rapagnetta* és a d'Annunzio-név csak többé-kevésbé önkényesen felvett név — a ruháit leírják, mint valami divatkirály öltözékét, hátsalóvairól és inasairól, a cigarettáiról, áttört selyem harisnyáiról, vörös frakkos rókavadászatiáról valószínű romantikus történeteket tudnak előadni, a darabjáról tudományos értekezéseket irnak, az életrajzok pedig — a «Signor Publico», «Travasso» és az «Assino» — egész d'Annunzio-számokat adnak ki. Végül még az üzleti kirakatok is mind d'Annunzioval vannak tele. Fényképei, karikatúrái és szobor-torzsképei nevetnek az emberre minden kirakattól és minden ablakból.

Plakátok, fényképek, mind-mind őt ünneplik, mert ha minálunk odahaza talán nem szeretik is d'Annunziót, az embert, itt mindent megbocsátanak neki a — művész kedvéért. Olaszországnak elvitázzhatatlanul ő most a legnagyobb írója és művésze igazi, nagy, nemes művészet és minden ízében — modern. Modern akkor is, a mikor a múltba fordul témáért, mint a «Jorio lányá»-ban, vagy a «hajó»-ban, mert az ő alakjai itt sem jelmezes bábok, de élő vér- és húsemberek; izzig-vérig modern akkor is, a mikor szimbolikus tárgyat választ — a «Glória», «A holt város» — és természetesen legkivált modern, a mikor a modern életet viszi a színpadra, mint pl. a «Gioconda»-ban, vagy a «Több, mint szerelem»-ben.

Ha az ember hitelt adna a legkülönbözőbb lapok pletykáinak, hát bizony d'Annunzio egyebet se csinálna, mint szellemes aperçukon, tréfás kalandokon és saját szent személyének kulissza-hirein törné a fejét, illetve azoknak a nagy nyilvánosság szárnyára való bocsájtásán. Komoly irodalmi munkásságra egy percnyi ideje sem maradna, ha ezek a hírek igazak volnának. Pedig ez az alacsony kis emberke — a ki a mi humoristáink is, Páris nyomán, reklám-lovagának tettek meg — valóságos könyvtárat irt már össze. Egyedül regényekben és drámákban negyedszázatot, azonfelül pedig novellás kötetet és verseskönyveit is kitesznek vagy egy tucatot.

Igazi művészlelek, de azért csodálatraméltó kitarás és szorgalom is van benne. Minden esztendőben legalább egy prózai művel és egy drámával lép a nyilvánosság elé. Első darabja a «Citta Morte» volt (A holt város), a melyet Sarah Bernhardt számára, francziul irt. A második a «Tavaszreggeli álom», a harmadik az «Őszi alkony álma». Ezeket *Duse* Eleonora játszotta és első előadásai ugyancsak Párisban voltak. Azután sorra következtek: «Pamela», «Gioconda» (ezt S. Deprés Budapesten is játszotta), a «Glória», majd a «Francesca di Rimini» *Duse*val. A «Jorio lányá» már a nagy összeveszés után került színre és nem is *Duse*val, hanem — Gramatica Irmával a czimzerepben. Aztán következett a «Fiaccola sotto il moggio» (Fáklyafény a véka alatt), majd a «Più che l'amore» (Több, mint szerelem), végül a múlt napokban a «Nave» (A hajó).

Elvitázzhatatlan költői kvalitásain kívül még egy különös erénye is van d'Annunzióknak, a mely legutolsó három drámájában, a *Jorio lányá*, *Fáklyafény a véka alatt* és a *Hajó*-ban különösen érvényre jut. E három darab-

ban — a melyek szellemben trilógiát alkotnak — d'Annunzio megcsinálta az olasz drámának és ezzel a modern drámának *rinascimentóját*. A tárgy keresésében visszanyúlt a klasszikus időkig — a Krisztus utáni első századokba — és a klasszikus drámákból átvette a kórusok szerepeltetését is. Ez a kórus azonban nem élettelen függelék, hanem szerves része a darabnak, a melynek akciójában a kórusnak is szerepe jut. Sok helyütt egyesesen ő «viszi» a darabot és vele halad a dráma a megoldás felé.

A «Nave»-ban, a mely kétségkívül legérdekesebb darabja d'Annunzióknak, a Kelet élvhajászó gyönyörösvárgása és Velencének, a nemzetnek fenséges érdekei, a barbár kor és a keresztény szellem ütközik össze. A környék lakossága, a melynek várait és városait elpusztították a barbár hordák, — *ulgo Attila* hadai, — most a lagunákon alapítanak maguknak várost. Hajót is építenek, a mely Velence dicsőségét fogja szétvinni a világba. Az új fiatal tribun, Marco Gratico fogja dicsőségre vezetni. De a míg ez megtörténik, az elkergetett és megvakított öreg tribun lánya, Basiliola visszatér Bizáncból, a hol az apja részére segítőcsapatokat keresett és bizánczi csábítással magába bolondítja az ifjú tribunt, sőt annak bátyját, a püspököt is, a kiket egy-

Szőnyeg. (Özv. Fadrusz Jánosné szövése.)

másra is lázít. Marco, a tribun, megéli bátyját, majd, hogy bűneit lemossa, csatába megy a bizáncziak ellen, a kik segítőcsapatokat küldtek az öreg tribun részére. Előbb azonban Basiliolát is utoléri a drámai igazságszolgáltatás: meg akarják vakítani a feldühödött velenceiek, ő azonban beléveti magát a tűzbe, a melyben a kardot tüzesítették.

Pompás drámái konstrukció, meleg, színes, bő skálájú költői nyelv, bizantikus pompa, ügyes rendezés és elsőrendű előadás — a kitűnő előadás jutalmául az olasz király 10,000 lírát ajándékozott a színháznak, — zajos sikerre vitte a darabot és még fokozta azt a vehemens d'Annunzio-lázat, a mely most az örök várost leigazta.

E sorok írójának alkalmá volt d'Annunzio személyesen is megismerkedni s a «Vasárnapi Ujság» olvasóinak számára autogrammot is kapott tőle.

Balla Ignác.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Iria Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

Látni vélte, a mint a rendőrkém szobáról szobára jár csendőreivel, a mint eléri azt a szobát, kinyitja a szekrényt, kutat, megtalálja a kardot. Minden erővel vissza akart emlékezni a pontos helyre, a hol látta, ki akart gondolni valami utat a menekülésre és hallgatott, szemével gépiesen követve a gyertyát, melylyel egyik csendőr, főnökének intései szerint, majd

egy nyitott szekrényhez, majd egy sarokállványhoz, majd egy képhez közeledett, melyet az utóbbi felemelt, hogy mögéje nézhessen. Nem jutott eszébe semmi mentség. Ha a bácsi nem gondolt a kard eltávolítására, akkor csak az a remény volt, hogy talán nem kutatják át azt a szobát.

Franco a kályhához támaszkodva, sötét homlokával nézte ennek a népségnek minden tétét.

Kalotaszegi varrottas reczeesipke betéttel.

Buzsáki varrottas.

A LONDONI MAGYAR KIÁLLÍTÁSRA KÜLDÖTT KÉZIMUNKÁK.

Mikor kezeiket a szekrényekbe dugták, meglátott a harag állapcsának néma játékán. Nem hallatszott más, mint a tisztviselőnek néhány szaggatott parancsa, a csendőrök néhány halk felelete. Megvizsgálván a termet és a loggiát, a tisztviselő a szalonba ment. Kívette a gyertyát a csendőr kezéből és gyorsan végignézte a kis hires emberkéket.

— Ribera főmérnök úr, — így szólt, látván Gousion Saint-Cyrnek, Marmontnak és Napoleon más tábornokainak képeit, — sokkal jobban tenné, ha Radetzky tábornagy ő exzellenziájának képét tenné ide. Nincs meg neki?

— Nincs, — felelt Franco. — Micsoda hivatalnok-népség! — szólt az amaz kimondhatatlan megvetéssel és fenhéjással.

A tisztviselő aztán kiment a teremből a lépcsőhöz vezető folyosóra. Fel fog-e menni? gondolta Lujza, vagy nem fog felmenni? Felment, és ő háta mögött maradt, remegés nélkül, de szédületes gyorsasággal elképzelve a legkülönbözőbb lehetőségeket. Úgyiszlán a pillanat összes lehetőségei forogtak eszébe, a szerencsétlenek és a kedvezők. Ha megállapodott az előbbieknél, a rémület egy lökessel átvitte az utóbbiakhoz; ha megmaradt ezeknél, képzelete gonosz mohósággal visszatért az előzőkre. Még mielőtt lábát a második emeleti folyosóra tette volna, sirni hallotta Máriát, Franco kérte a tisztviselőt, engedje meg feleségének, hogy lemenjen a gyermekhez, de ő tiltakozott s maradni akart. A gondolat, hogy nem lenne férjénél, mikor a fegyvert felfedezik, megijesztette. Ezalatt a tisztviselő belépett egy szobácskába, a hol néhány könyv volt, ott talált egy Capolagóban nyomtatott munkát, ily címmel: «Egy élő olasz irodalmi művei», és kérdezte:

— Ki ez az élő olasz?

— Cesari páter, — felelt Franco merészen. A másikat félrevezette ez a készség s ama barátjáné, s művelt embernek kívánt mutatkozni.

— Ah, ismerem! — szólt, visszatette a könyvet s megkérdezte, hol alszik a főmérnök.

Kistűszállási bundahimzés.

Lujzát sokkal inkább leigazta egyedüli aggodalma, semhogy mást is érezhetne, de Franco, látva bemenni a spicizit és népeit a bácsi szobájába, mely olyan tiszta és rendez, úgy telve volt az ő jó, békés lelkületével, elgondolta, minő csapás lesz szegény öregnek ennek a híre és oly szomorúságot és oly haragot érzett, hogy majdnem sirt bele.

— Azt hiszem, — szólt, — hogy legalább ezt a szobát tiszteletben kellene tartani.

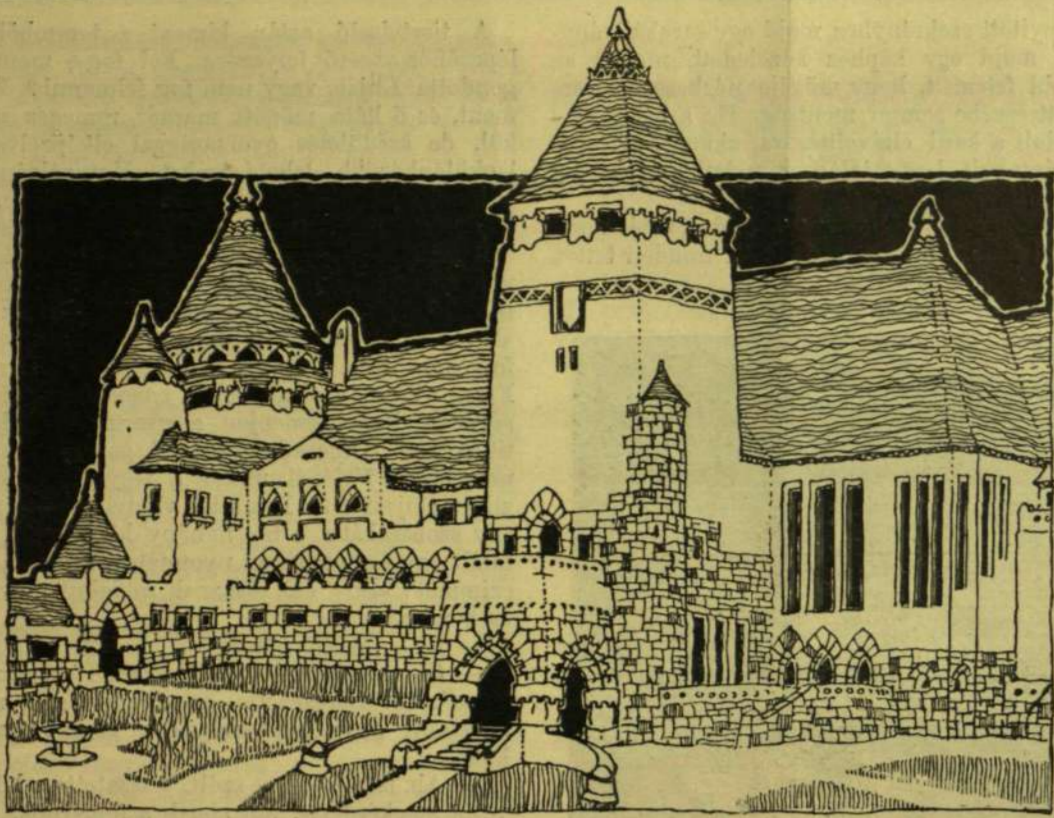
— Tartsa meg magának az észrevételeit, — felelt a tisztviselő s elkezdte kidobáltatni a takarókat és matracokat. Ezután a szekrény kulcsát akarta. Ez Francónál volt, a ki lement egy csendőr kíséretében, hogy szobájából elhozza. A bácsi reábizta elutazása előtt, mondván, hogy szükség esetén talál egy kevés «cum quibus»-t az első fiókban. Kinyitották. Egy tekeres huszas volt benne, néhány levél és papír, régi tárczák és jegyzőkönyvek, kőrők, rajzok, egy fatálacska különböző pénzekkel.

A tisztviselő apróra megvizsgálta mindent, felfedezett a pénzek között egy tallért Carlo Alberto képével és egy 40 lírás darabot Lombardia ideiglenes kormányától.

— A főmérnök — szólt a tisztviselő, — rendkívül gondal őrízte meg ezeket a pénzeket! Ezentúl majd megőrizzük mi!

Becsukta a fiókot és visszaadta a kulcsát, nem nyitva ki a többi.

Ezután kiment a folyosóra és határozatlanul megállt. A vámszedő azt hitte, hogy lefelé készül a lépcsőn s miután a folyosó majdnem sötét volt s a lépcső nem látszott, megindult ő, mint ügyesebb, jobbra a lépcső felé, mondván: «erre». A kard szobája balra volt.

KELETI HOMLOKZAT.

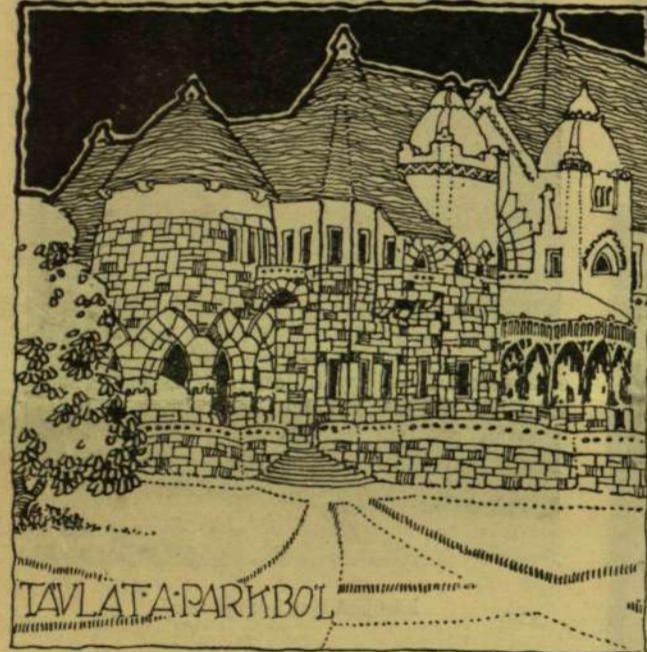
fiókján ércfogantyúkkal. Egyik csendőr, a leg-erősebb, megpróbálta erőszakkal kinyitni. Nem sikerült sem az első, sem a második fióknál. Ebben a perczen visszaemlékezett Lujza, hogy a kardot a harmadikban látta, bizonyos össze-
csavart rajzokkal együtt. A csendőr megfogta a harmadik fiók fogantyúit.

— Ez nincs becsukva! — így szólt.
Csakugyan, a fiók könnyen kinyílt. A tisztviselő fogta a gyertyát s lehajolt, hogy bele-
nézzen. Franco leült a kanapéra és nézte a fedél gerendáit. Felesége, mikor nyitva látta a fiókot, melléje ült s egyik kezét görcsösen megszorította. Hallotta, a mint a papirokat forgat-
ták és a vámszedő jóakaró hangon mormogta:
— Rajzok.

— Azután a tisztviselő felkiáltott: «oh!»
Társai lehajoltak, hogy lássanak, Franco össze-
rezzent, Lujzának volt ereje felkelni, hogy lás-
son s így szólt:
— Mi az?

A tisztviselő egy hosszú, görbe, keskeny papircsomagot tartott kezében, melyen egy írott czédula volt. Először csendesen olvasta el, s most hangosan olvasta fel, az elégtételnek és sarkamusan kimondhatatlan hanglettelével.
— Ribera Péter hadnagy kardja, a ki megöl-
tett Malojaroslavetznél 1812.

Franco meglepetten, hitetlenül felugrott, s ugyanakkor a tisztviselő kinyitotta a csomagot. Franco nem láthatta; feleségét nézte, a ki látta. Feleségének ajkai fehérek voltak.

DÉLI HOMLOKZAT.

— Várjon, — szólt a tisztviselő, — nézzünk be ide is.

És balra fordulva, betolta azt a bizonyos ajtót. Lujza, a ki utolsónak maradt a kíséretben, a végzetes pillanat elérkezéére előre jött. Szíve, mely a tisztviselő tévovázása alatt dühösen vert, mint egy esodára, megnyugodott. Most hideg, elszánt és félelemnélküli volt.

— Ki alszik itt? — kérdezte tőle a tisztviselő.

— Senki. Itt aludtak nagybátyám szülei, kik 40 év előtt meghaltak. Azóta többé nem lakott itt senki.

A szobában volt két ágy, egy kanapé, egy szekrény. A tisztviselő intett a csendőröknek, hogy nyissák ki a szekrényt. Megpróbálták; kulcsal volt becsukva.

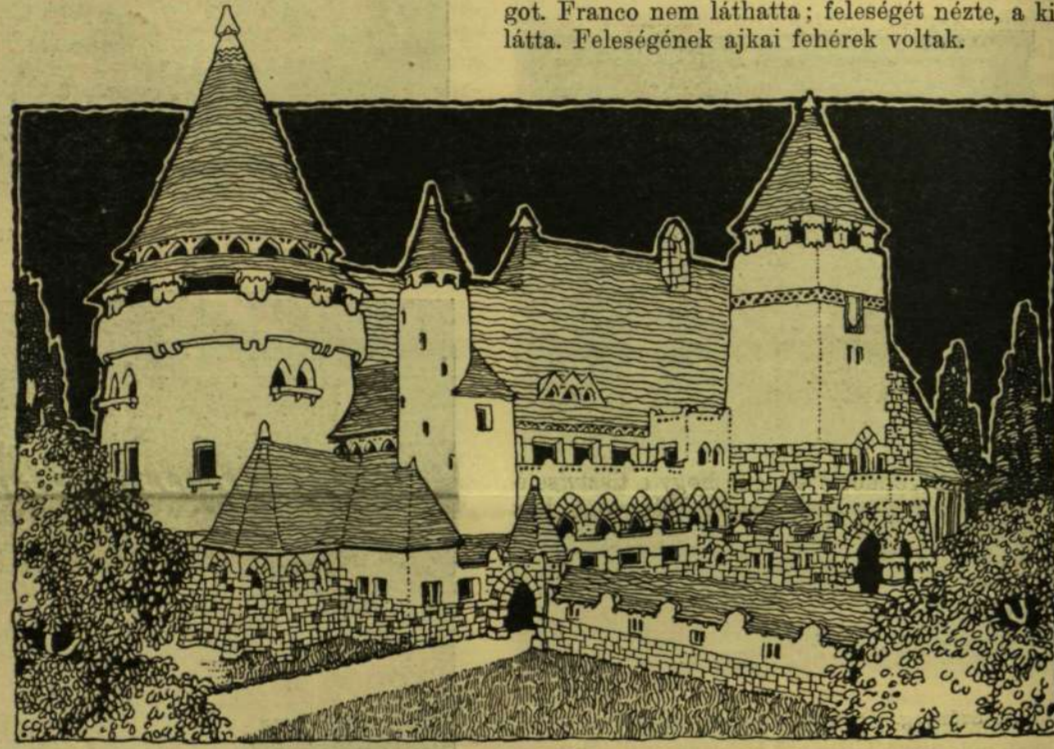
— Nálam kell lenni a kulcsának, — szólt Lujza teljes közömbösséggel, lement egy csendőrtől kísérve és visszajött egy kulccsal teli kosárral, melyet a tisztviselőnek nyújtott.

— Nem ismerem, — szólt, soha sincs használatban. Egyike lesz ezeknek.

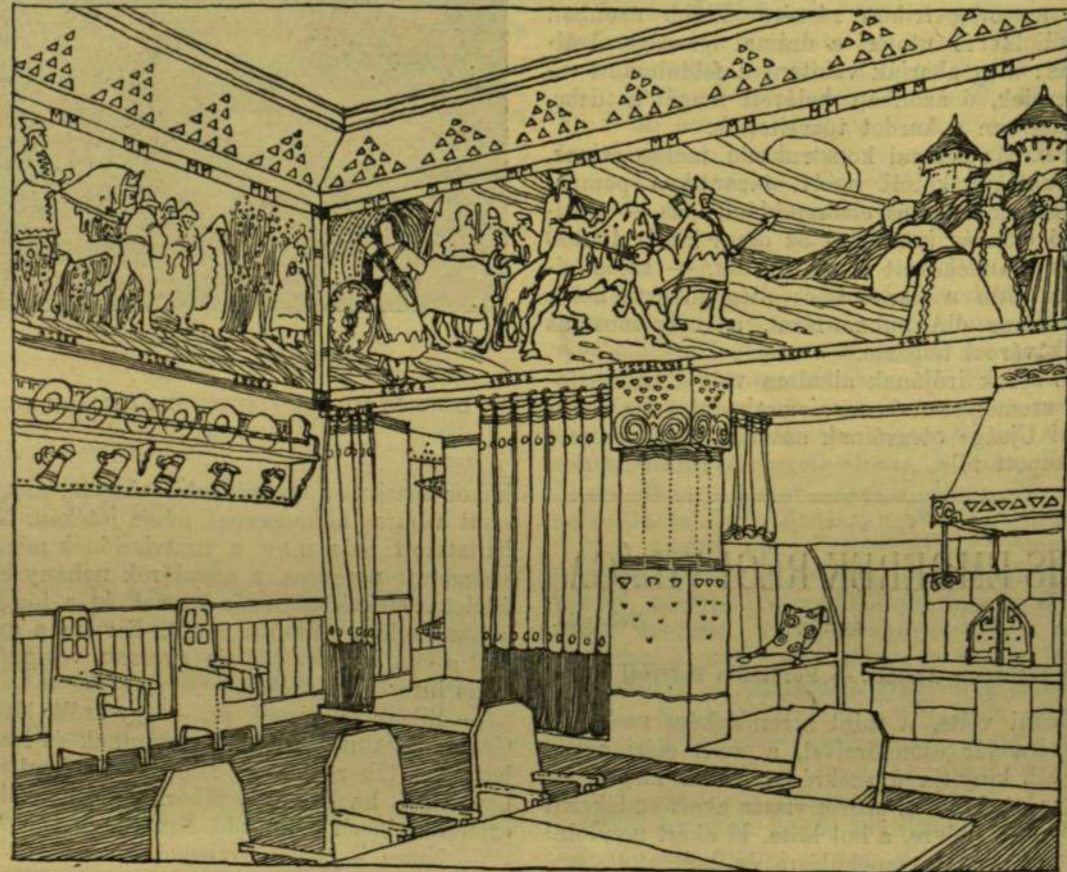
Emez valamennyit hiába próbálta meg. Azután megpróbálta a vámszedő, majd Franco. Az igazi nem volt köztük.

— Küldjön S. Mamettébe, hívassa el a lakost, — szólt Lujza nyugodtan. A vámszedő ránézett a tisztviselőre, mintha ezt mondaná: «főlösegesnek találok». De a tisztviselő hátat fordított neki és Lujza felé fordulva, felkiáltott:
— Ennek a kulcsnak itt kell lenni.

A szekrény régi rococo bútór volt, minden

NYUGATI HOMLOKZAT.

FŐURI KASTÉLY TERVE POGÁNY MÓRICZ ÉPÍTÉSZTŐL. — EBÉDLŐ-TEREM.

Nagy öröm: a csomag csak egy üres tokot tartalmazott. Lujza hirtelen az árnyékba húzó-
dott, lerokkadt a kanapéra, küzködött heves belső remegésével, míg legyőzte. E közben a tisztviselő kezébe véve, minden oldalról néze-
getve a tokot, kérdezte Francótól, hova lett belőle a fegyver. Franco azon a ponton volt, hogy azt felelje: «nem tudja», a mint igaz is volt. De ez személyes mentegetődzésnek látsz-
hatott volna, tehát így felelt:
— Oroszországban.

A kard nem volt Oroszországban, le volt sülyesztve az iszapba, a tó fenekére, a hova Piero bácsi titokban beledobta, a helyett, hogy át-
szolgáltatná.

— És miért írták rá, kard? — szólt a vámszedő, csakhogy ő is mutasson egy kis buzgalmat.

— A ki azt írta, meghalt, — mondta Franco.
— Rögtön ide azt a kulcsot, — kiáltott fel dühösen a biztos.

Ezúttal Lujza megtalálta s a másik két fiókot kinyithatták; egyik üres volt, a másik gypjútakarókat és levendulát tartalmazott.

A házkutatás ezzel véget ért. A tisztviselő lement a terembe és utasította Francót, hogy készüljön öt követni egy negyedóra múlva.

— De hát fogjon el mindnyájunkat! — kiáltott fel Lujza.

A tisztviselő vállat vont és ismételte Francónak:

— Egy negyedóra múlva.

Franco elhívta magával Lujzát, könyörgött neki, hogy hallgasson, nyugodjék bele Mária kedvéért. Ő egész másnak látszott, nem mutatott sem fájdalmat, sem haragot, arczában és hangjában komoly nyájasság, férfias nyugalom volt.

Útöröndjébe tett egy kevés fehéreműt, egy Dantét s az «Almanach du jardinier»-t, a mely éjjeli asztalkáján volt, lehajolt egy pillanatra Máriahoz, a ki aludt, de nem csókolta meg, hogy föl ne ébredszze, ellenben megcsókolta Lujzát s minthogy a szoba két kijáratához állított csendőrök szemei előtt voltak, gyorsan kibontakozott karjaiból, azt mondván neki francziánul, hogy nem illik látványosságot nyújtani ezeknek az uraknak.

Vette a bőröndöt s elment, hogy a tisztviselő rendelkezésére bocsássa magát. Kilépve a ház boltozata alól, Franco feje fölött ablakablák zörejét hallotta, a templom fehér homlokzatán tükröződni látta szobájának világosságát s megfordult, hogy felszóljon az ablakba:

— Küldj reggel az orvosért! Isten veled! Lujza nem felelt.

Mikor a csendőrök foglyukkal a partra érkeztek, a tisztviselő megállást parancsolt.

— Maironi úr, — szólt, — ön megkapta a leczkáját. Ezúttal térjen vissza házába és tanulja meg tisztelni a hatóságokat.

Csodálkozás, öröm, megvetés váltakoztak Franco szívében. Mégis türtőztette magát, összeharapta ajkait, futva ment haza, felrohant a lépcsőn, kiáltva:

— Szabad vagyok! — miközben felesége sebesen eléje jött egy sereg «hogyan, hogyan?»

TAVASZI ÖLTÖZÉK.

kérdéssel. Vágyakozó karjaik keresték egymást, megfogták, megölelték egymást, nem beszéltek többet.

De beszéltek azután a loggiában, két teljes órán át, mindarról, a mit láttak, hallottak és tapasztaltak, vissza-visszatérve a kardhoz, a papirokhoz, a pénzekhez, megemlítve még az apróságokat is, a tisztviselőnek veneziai hanglettelését, a barna csendőrt, a ki becsületes szegény ördögnek látszott, s a szőke csendőrt, a ki nagy kutya lehet. Időről-időre elhallgattak, élvezték az otthon biztos csendjét és édességét, azután újra kezdtek. Mielőtt lefeküdtek, a teraszra mentek ki. Az éj sötét és langos volt, a tó mozdulatlan. Nem voltak álmok sem Lujza, sem Franco, de mégis illelt lefeküdniök a cseléd miatt, a ki Mária nál virrasztott. Lábujjhegyen mentek be a szobába. A gyermek aludt és lélegzete majdnem szabályos volt.

Ok is megpróbálták aludni, de nem tudtak.

Nem tehettek mást, beszélgettek, különösen Franco. Félhangon kérdezte, «alszol?» Lujza felelt: «nem», s akkor újra szőnyegre kerültek a pénzek vagy az iratok, a kard, vagy a veneziai tájszólású spizli. De most már ezek igazán nem voltak új dolgok, s miután hajnal felé Mária mozgolódott, jelét adta, hogy fel fog ébredni, Franco ujabbi sugására: «alszol?», Lujza «igen»-nel felelt s ő végkép elhallgatott, mintha elhinné.

(Folytatása következik.)

A GYERMEK.

(A Mészáros-díjat nyert dráma bemutatója.)

Az apai önfeláldozás méltó arra, hogy költő megénekelje. Igazi hősként festheti az apát, a ki nehéz munkával, önfeláldozó gondnal neveli fel fiát, lemond érte nagyratörő álmairól s ha kell, nemcsak eszményeit, hanem életét is kész érte feláldozni. *Abonyi* Árpád «A gyermek» című pályakoszorúzott drámájában, mely most került a Nemzeti Színházban bemutatásra, nem ilyen önfeláldozó apa képét mutatta be. Az ő hőse az apai önzetlenség és áldozatkészség sajátos példánya. Hűs éven keresztül nem gondolt fiára, nem nevelte fel, nem áldozott érte semmit, — egyáltalán nem is tudta, hogy van fia. Fialat korában szerelmes volt egy leányba, de azt más vette nőül. Nemsokára azután találkozott a nővel s mind a ketten gyengéknek bizonyultak. Azóta húsz év telt el, a férfi tovább élt becsúgyának, az örnagy-

ÚJ KALAPOK.

ESTÉLYI RUHA 10 MILLIÓ KORONA ÉRTÉKŰ GYÖNGYÖKKEL.

FIRMIN TÁBORNOK, A HAITII FŐKELŐK VEZÉRE.

ALEXIS NORD HAITII KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK.

ságig vitte s parancsnoka lett egy boszniai katonai állomásnak. Ekkor egy kis kadét került hozzá szolgáltra, s megtudja, hogy az a — saját fia. Az anyától tudja ezt meg, kételem nem támad föl benne az apai szeretet, amely hűs évig tetszalottként szunyadt ottan. Midőn pedig fia lovagias ügybe keveredik, oly nagy erővel tör ki lelkéből az apai szeretet, hogy fia helyett maga áll ki párvialdra s ezzel az utolsó szóval ajkán: «fiam», hal meg.

Ez lényeges tartalma Abonyi drámájának, mely nemcsak a Mészáros-díj pályabírának, hanem a Nemzeti Színház közönségének is teljes tetszését vívta ki. S el kell ismernünk, hogy a szerző ezt a mesét erős színpadi hatásokkal tudta felruházni s részint megható, részint izgalmas jelenetek szövésére tudta kiaknázni. Hogy a kissé vékony cselekménnyel egész estét tölthessen meg, az apai önfeláldozás drámáján kívül még két más dráma motívumát is szötte a műbe. Az egyik a fiúnak, a kis kadétnak szerelme a kantinos kisasszony iránt, a mely a színházi est java részét foglalja el, de befejezetlenül marad. Csak sejtethetjük, hogy a kis kadét előbb-utóbb nőül fogja venni az ártatlan leánykát. A másik, szintén befejezetlenül maradt dráma az örnagy nővéreinek válási ügye, a mely csak a jövőben fog megoldódni.

De bár a két közbeszótt színmű mozgalmassá és elevenné teszi a művet, még sem kárpótolhat eléggé magánál a főcselekménynek fogyatkozásért. Nem eléggé indokolt az apa jellege. Ha hűs éven át sejtette, hogy valahol él egy fia, mért nem érdeklődött soha iránta? Ha meg sejtette sem volt arról, mikép támadhat azonnal oly csalhatatlan meggyőződése, hogy mindjárt kész a nőnek aggály nélkül hitelt adni, sőt kész állítólagos fiáért menten meghalni? Ezt az ellentmondást a szerző nem fejt meg. Mintha nem is annyira apai önfeláldozás típusa állana előttünk, hanem egy könnyen hívő s öregedő embernek sajnálatra méltó alakja, a ki lovagias pose-ból rohan halálba. Az asszony alakja sem oly eszményi, mint a szerző állítja. Ifjú korában hűtlenül elhagyta a férfit, a kit szeretett s a ki viszont szerette. Mászó ment nőül, de ezt is megcsalta. Most jóvá tehetné fiatalkori ballépéseit, nevére lehetne ifjúkori szerelmesének, a kitől fia született, de nem megy hozzá. Miért? Mert szent gyanánt kíván szerepelni fia előtt s rösteli, hogy fia megtudja régi botlásait. Pedig ha nőül menne az örnagyhoz, azzal régi ballépéseiből még mit sem árulna el fiának. Ellenben előmozdítaná a fiú javát, apát szerzvének. De a szenteskedő asszony nem fia javára gondol, hanem csak a maga múltjának lepleztetését tart. Csak játszani kívánja a nemes anya szerepét. Egyébként sem fogadhatjuk el női ideálnak az oly asszonyt, a ki nemcsak hűtlen és házasságtörő, hanem még szent arczal az égi ártatlanságot is színleli.

Azonban teljes elismeréssel kell illetnünk a szerző részletfestő erejét. Abonyi különösen kitűnik a boszniai katonai helyőrség életének rajzában, bizonyosságát annak, hogy ő első

sok érzékkel és művészi készséggel van tervezve. Rajzokban igen jól hat, — most már csak főur kellene hozzá, a ki megépítteti.

A FORRADALMAK KÖZTÁRSASÁGA.

A rosmájú Jenki politikusok azt írják és beszélnek, hogy egy csomó délamerikai köztársaságban a kormányzás forradalomra van alapítva. A Karaibi-tenger egyik-másik kikötővárosában egész csomó hivatal nélküli generális kószál, várván az «üzletet», vagyis a forradalmat, a mikor az ő békében kopott egyenruhájuk ismét megaranyozódik. Valóságilag úgy van a dolog, hogy a délamerikai fél-művelt köztársaságokban, hol itt, hol ott, de mindig van kisebb-nagyobb ribillió, mert a köztársasági alkotmányok általában négy esztendőre szabják az elnöki méltóságot, s minden új elnökválasztás egyúttal forradalmat jelent.

Efféle köztársaság Haiti is. Az így nevezett szigeten 1844 év óta két köztársaság van, s a kettő közül az északit nevezik Haitinak, a délit pedig San Domingónak. Egyik köztársaság sem valami nagy, mert hiszen az egész sziget nem igen nagyobb Erdélynél. San Domingó békésebb s teljesen az Egyesült-Államok befolyása alatt áll. Az északi köztársaság azonban folytonos polgárháborúk színhelye. A magyar sajtóba eljutott táviratok szerint Alexis Nord elnök tizenkét embert ítéltel nélkül fölbélyetett. És még többet el akart fogatni, mert összeesküdtek ellene, vagy a mint mondják, a köztársaság ellen. Az összeesküvők a köztársaság Port au Prince nevű fővárosában levő német és francia konzulátusokra menekültek. És mivel sok közöttük az angol, francia, német és amerikai alattvaló, ezek a hatalmak hadihajókat küldtek polgárait megszállására. Ezt a dolgot azonban úgy kell értenünk, hogy tulajdonképpen csak a németek európaiak. A francia alattvalók Martinique és Guadeloupe szigetéről, az angolok Jamaikából, az Egyesült-Államok polgárai pedig legnagyobb részt Cubából való bennszülöttek. Forradalmi vállalkozók, a kik az új elnökjelölthöz, Firmin tábornokhoz szegődtek és az ő szekerét tolták.

A jelenlegi elnök, Alexis úr azonban nagyon kemény ember. A nyolczvan körül jár és sok esztendei küzködés után jutott az elnöki méltóságra. Már 1884 év óta az elnökök a hadsereg főparancsnokai alkalmazzák busás fizetéssel, csak hogy az elnökválasztásnál zavart ne csináljon. De csak 1902-ig tudták ilyen módon féken tartani. Ekkor ugyanis az elnököt Sam Simon Tiresiaszt menekülésre kényszerítette, a ki azóta is Párisban él és maga magát kiáltotta ki elnöknek. Januárban erős ellenfele támadt Firminben, a kit azonban legyőzött és menekülésre kényszerített.

A kis köztársaság néger lakossága egyenes utóda azoknak a rabszolgáknak, a kik 1791-ben a francia forradalom kitörésének hírére le-

gyilkolták francia uraikait. Haitiban utazott férfiak állítása szerint Haiti mostani lakossága már sokat veszített eredeti feketeségéből. Féria, nője szép szálal természetű, inkább barna, mint fekete és általában jó indulatú, szelid kedélyű. Természetesen lusta és éheltelen, mint afrikai vérokonai. Olyan földön él ez a nép, a mely a tropikus égő minden áldásával dicsekszik, a melyen nem terem mérgező és ragadozó állat, ellenben vadon is buján tenyészik a kávé, a gyapot és mindenféle értékes déli gyümölcs meg növény. Földművelésnek, iparnak s általában a természeti kincsek felhasználásának a szigeten csak annyi nyoma van, a mennyit egyik-másik vállalkozó európai hagyott rajta. Még a városok primitív iparának gyakorló is a szomszédos szigetéről került emberek s ezek végzik a kocsisok, pinccérek, borbélyok, boltosok, s effélék munkáját. A németek nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy megvessék a lábukat a szigeten. Belőlük telnek ki a bankárok, a kereskedők a kikötővárosokban, sőt már egy hetven kilométeres vasutat is építettek. A Hamburg-Amerika hajós társaság rendes havi járatokat rendezett be Haitira. De néhány év óta erős versenytársakra találtak a Jenkiben, a kik megszerezték a legnagyobb résztelepeket és Alexis elnök hatalmas pártfogásával egy százharminc kilométeres vasúti vonalat is építettek. Mivel Haiti szigete a Panama csatorna bejáratánál van, a mely ha megnyílik, ugyancsak megváltoztatja a világkereskedelem mostani útjait, a hatalmak versengése nagyon érthető. Eddig csodálatos győőletem lehetett megtartani a sziget népét minden fehér befolyás ellen. Kérdés azonban, hogy a most már nagyon fontosá vált Haiti meddig tartja meg szuverenitását, melyben olyan kedvére üzhette a forradalmosít, s mikor vet véget a fekete köztársaságnak a versengő nagyhatalmak megegyezése. Egyelőre Alexis elnök úr versenytárs nélkül élvezi a hatalmat, Firmin úr pedig a száműzetés keserű kenyereit eszi életében maradt hűveivel együtt.

DIVATLEVÉL.

Azt szokás mondanunk, hogy a divatban mindig megismétlődnek a múlt emlékei. Ezt tagadhatatlanul elismerik mindazok, a kik kortörténelmi alapon foglalkoznak a divattal. És mégis minden idényváltáskor meglepődünk és tünak jelöljük mindazt, a mit a divatművészek mint újonságot állítanak elénk. Ennek okát abban kell keresnünk, hogy minden divat homlokegyenest ellenkezik egymással és szemünket épen az uralkodó stílusok ezen különböző volta kápráztatja el.

Az ideai divat keretében ismét azt látjuk, hogy sikerült teljesen elűtő formákat megalkotni. Ennek bizonyítékul csak a hosszú, testhez álló kabátokat kell megemlítenünk, melyek ma a legújabb divat típusát adják. A tavasz és nyár folyamán csupa lenge, karsú termetű nőket látunk majd, a kik

A SPANYOL KIRÁLY BARCELONÁBAN. — Tiszteleg a király és a miniszterelnök előtt.

örömmel is fogadják e viseletet. Alakjuk szépségét jóval előnyösebben érvényesíthetik ennek révén, mint az eddig elterjedt empire-szabás ezt megengedte.

A hosszú kabátok rendszerint az alj szövetéből készülnek. Ha csikok vagy koczkás a szövet, nem adnak rá egyebet kis, sötétlők bársonyiból szabott gallernál. Vagy legfeljebb ama keskeny, fehér nyakbódokkal élénkítik, melyeket «jabot» néven ismernek a francziák. Egymásra boruló, csigaforma mollfodrok ezek, melyek hosszában összefűzve kecses díszet alkotnak. Szélüket többnyire keskeny csipke kőríti.

A hajdíszek valóságos remekműnek tekintendők és fodrászok segítségével csak nagyon kevés nő tudja őket elkészíteni, bármily ügyes kezű legyen is. Ép oly nélkülözhetetlenek a legkülönfélébb pótlások, mert hiszen a hullámokat, dudorokat és művészi hajtornyokat a saját hajából csak kevés nő tudja és akarja megcsinálni. Rendkívül sok haj kell hozzá, de bármennyi van is, idegen támaszték nélkül egy napon keresztül meg nem tarja szépségét a modern frizura. És a mellett a sok, sütővással való kezelt biztos romlását okozná. Azért lett ma oly általánossá a «postiche» néven ismert hajpótlékok egész tömege.

A kalapok terén szintén nagy változást látunk. Eltűntek a mult nyáron és idei télen annyira kedvelt harangkalapok vagy legalább is csak nagyon elvettve látunk egyet, a mely hozzájuk hasonlít. Diszket többnyire toll és virág adja, esetleg szalagcsokrokkal egyesítve. A formákat a Gainsborough, XVI. Lajos korabeli, Charlotte Corday és Marie Antoinette ízlése befolyásolja, az ötletek egész özőnővel szaporítva, melyekben a francia divatművészek mindenkor bővelkednek. És mindezen, a multból átvett kalapformákat szívesen viselik majd

a modern asszonyok, leányok — mint legfrissebb újonságot.

A szövetek közül legdivatosabbak a különböző mintában csíkozottak és koczkások. Mindegyiknek másként szövött, színből is elütő szegély van a szélébe szöve, mely egyszersmind az egész ruha díszét adja. Különösen a szoknyákon látjuk e díszes szegélyeket. Azonfelül nagyon kedvelt lesz ezidén a csikos vagy koczkás alj, például krém és barna színből mintázva. Ehhez okvetlen egy barna kabát tartozik teljesen egyszerűen, legfeljebb kevés himzészel kiegészítve. Minden színből és árnyalatban ezt viselik majd a nők.

Mint szenczáczióját a hölgyvilágnak bemutatjuk továbbá a világ legdrágább ruháinak egyikét. Az amerikai dollárkirály, Gould György neje viselte valamely ünnepélyes alkalommal, általános ámulatot kelte. A ruha végig tele van himzeve igazgyönggyel, a kivágást is ez köríti keskeny hímzés alakjában. Gouldné nyakán is mesés gyöngyörök ékeskednek. E ruha a hozzávaló gyönggyel 10 millió koronába került. Ki gondolná, hogy e mosolygó, szép asszony olyan horribilis vagyont visel karsú természetén, annyi bájost, elfogultatlan kecsességgel közelítve a divatfényűzés legszélő végletét.

S... i Bella.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

55-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színből művészileg kivitt képeket.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél-évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyedévre 4 korona 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Bélyek ház. A jó öreg Fáy András «tanregény»-e, a Bélyek ház most új kiadásban jelent meg a Magyar Regényírók nagy vállalatában. Az első magyar társadalmi regénynek szokták mondani e két kötetes művet az irodalomtörténetnek egy nagyon tanulságos és avatott figyelő számára nagyon érdekes fejezete. Tipikusan jellemzi a mult század harminczas éveinek gondolkodását, társadalmi felfogását, politikai céljait, az eszméknek azt a forrongását, a mely akkor a lelkek, Széchenyi kezdeménye nyomában uralkodott. Fáy

A HAITII HADSEREG SZEMLE ALKALMÁVAL.

A SPANYOL KIRÁLY BEVONULÁSA BARCELONÁBA.

BŐRSZÉKIPAR.

KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. — **Ebédlőszék**ek, irodafotelek valódi bőrrel, **lábutor-állványok** kárpitozásra. — Székálatalkások. 12980

FÖLDES MARGIT CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPTŐ SZER

Ajánljuk megtekintés végett a
KALAPÁRUHÁZ
Old American, Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7.
5-6-7-8 koronás elsőrendű tavaszi kalap különlegességeit.
Tavaszi díttalap bérmentve küldetik.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan

MÁLNÁSI
Siculia
ARTÉZI GYÓGYVÍZ
KAPHATÓ MINDENÜTT

FŐ-**BRÁZAY KÁLMÁN** CSEKÉLY
RAKÁR. BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39.
Csak „SICULA” névvel ellátott üvegek valódiak.

Sárga János
kolozsvári ékszer- és ezüstáru gyártó a legjutányosabban beszereshető a legdivatosabb ékszerek, **ötös-művek, ezüstművek, órák, egyházi felszerelési és iparművészeti cikkek** előnyös részletfizetésre is. Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve. 12539

Feltűnést keltenek TITANIA gyors-gőzmosógépek és mangorók

Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviselek keresetnek... Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

A himlőhelyek eltávolítása

nagy és nehéz gondokat okozott eddig ezreknek és ezreknek. Sok-sok pénz repült ki az ablakon hiába. Rogátsy Kálmán az érdem, hogy most már ezt a kellemetlen és az egész arcot elrutító szépségkár is biztos sikerrel lehet gyógykezelnia Rogátsy-féle pipere-borax használata által. Harmincz és hetvenöt filléres dobozokban kapható a készítőnél (Rákóczi-út 10.) és minden gyógyszárban, drogueriában és fűszerüzletben.

Ha őszül a haja ne használjon mást, mint a „**STELLA**“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BELÁ gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadságtér, Sótator-utca sarkán. 12445

RÉZBUTOR
12575 VAS-SZÓBABUTOR
gyártmányaink, modern, stilszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekinthetők. Eladás jutányos árak mellett. Árjegyzékét ingyen és bérmentve küldi
PÁPAI és NATHAN vas és rézbutor gyártó
Budapest, VI., **Andrássy-út 1.** (Fonciéro palota).

VASÁRNAPI UJSÁG

14. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, ÁPRILIS 5.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg határozott viteldij is csatolandó.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ARCZKÉPE 1836-BÓL.

ALKALOMSZERŰNEK tartjuk most, Széchenyi halálának évfordulója táján, közölni a nagy hazafinak egy **Barabás Miklós** ecsetje alól származó, eddig kiadatlan arczképét. A kép akkor készült, 1836-ban, a mikor Bihar vármegye fölkérte Széchenyit, hogy festesse meg arczképét a vármegye díszterme számára. Széchenyi engedett a megtisztelő felhívásnak és 1836 február 11-ikén kelt levelében **Barabás Miklós fiatal képművész** ajánlja erre a célra, megemlítvén, hogy most érkezett haza Olaszországból, «hazája Erdély, mintája Olaszország remekei». Barabás ekkor 26 éves volt és az olasz földön két évre terjedt útjából ekkor tért haza, megrakodva tanulmányai évtizedekig kamatozó kincsanyagával. Széchenyi levele, melyet Bihar vármegye levéltárában őriznek, így szól:

Tekintetes Karok és Rendek!
Tetteim oly csekélyek, honosimnak személyem iránti vonzódása ellenben annyi esetben oly érdemem fölötti, hogy igen igen érzem a Tekintetes Rendek kívánata is «képmásomat birni» nem lehet annyira jutalom — mert erre legkisebb ok sincs — mint inkább egyik példája: «Mennyire méltatja a Magyar a becsületes tiszta honi szándékat is, és így milly édes bérre tarthat az igaz érdem számot.»

Azonban Tekintetes Rendek, tán célirányosab volna, valamely más érdemes hazafinak választani személyét, ki magasb polczon áll mint én, nem engem, kibem egyenesen megvallva, csak az a kis lélek ér tán valamit, melyet festeni nem lehet, de ki nek sárgás ránczelli képe és soványka törődött teste képnék sehogy se való.

Határon túl finnyás lenni egyébiránt nem akarok, s ha a Tekintetes Rendek okvetlen le kívánnak másolatni, ám legyen, el lenzeni nem fogom. Sőt mi több, a dolog gyakorlati részéről is bátor vagyok itt tenni néhány szót, mire ha jól értem a Tekintetes Rendeknek hozzám intézett kegyes sorait, fel is vagyok némileg hiva. 'S ugyan is: Az Országgyűlés lefolyta után — mi előtt időm semmi új tárgyra nincs — Pesten leszek egy darabig, míg ismét Orsova tájékán

szándékozom felütni sátoromat. Pest volna tehát a hely, hol a festés végbe mehetne, mi az által lesz teljesíthető, hogy valami, mondhatni, igen szerencsés «Véletlen» csak kevéssel ezelőtt hozott egy igen derék 's ügyes festőt e hazai központba. Neve **Barabás Miklós**, szülőföldje Erdély, Mintája Olaszország remekei, melyekkel lelkesen 's gyakorlatilag jól összeharagkozott. Ajánlha-

tom, 's jót merek állni, hogy a Tekintetes Rendek — parancsoljanak csak véle — mindenesetre — ha nem is egy különös és szép arczú 's szép testű embernek fogják birni mását, ez okvetlen talpra esett munka leend, a Tekintetes Rendek palotáját, mint kép elrűtítni nem fogja, 's mi még ezen tekintetekhez is járul a Tekintetes Rendek midőn Széchenyi Istvánt megbeszűlik, 's ha

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN KIADATLAN ARCZKÉPE. — Barabás Miklós festménye 1836-ból.

Jövedelmező **HOMOK** — **ARANY** Csekély mellékkipar. befektetés.

ha cementtel lesz keverve és kézi vagy erőüzemre berendezett gépeinkkel elismert elsőrendű betonfalazótégglák, cementfödéselepek, fali és padlólapok, vályuk, csövek stb gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűségénél fogva mindenütt ízhető hol homok, kavics, vagy salak [stb. áll rendelkezésre. Ajánljuk tüzeműnk megtekinteni. Gépek különböző árakban. — 66. számú jegyzék ingyen. **Levelezés magyar nyelven.**
Leipzigier Cementindustrie Dr. Gaspary & Co. Markranstädt bei Leipzig. 12771
Különlegességi gépgyár homok értékesítésére.

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ízü, kiváló jó hatású szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.

Étkezés közben véve, megóv a gyomorerheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

12993 Kapható: minden gyógyszerárban valamint **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyszerárban **ARAD, Szabadság-tér.**

Jó harmonikák K 4.80.
Eladatott 50,000 darab! Jótállás!
Nincs vámköltség! Kicsérülés megengedése, vagy pénzvisszatérítés!

300 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 24x12 cm. K 4.80
637 1/4 sz. 10 billentyű, 1 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.20
636 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.40
305 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 50 hang. Nagyság 24x12 cm. K 6.20
663 1/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 50 hang. Nagyság 31x15 cm. K 8.—

Széküldését utánvétellel eszközöli a cs. és kir. udvari szállító **KONRAD JÁNOS** zeneműszállítóháza Brűxben, 1029. sz. (Csehország.)
Főárjegyzék 3000 ábrával mindenkinél kívánatos ingyen és bérmentve megküldetik.

Rövid ideig.
Az átköltözés megkönnyítése végett **KUNZ JÓZSEF és TÁRSA** csász. és kir. udvari szállítók
BUDAPEST V., Deák-tér 1. sz.
vászonasztalnemű, mindenféle **fehérnemű** és **szőnyegáruikat** igen jutányosan **árusítják.**
Rövid ideig.
Hirdetéseik felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

Franklin-Társulat nyomdája Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.